

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra divadelních, filmových a mediálních studií

Daniel Vondra

**Role filmového režiséra Františka Šádka
v ilegální skupině „Za pravdu“**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Petr Bilík, PhD.

Olomouc 2014

Prohlašuji, že jsem předloženou práci vypracoval samostatně a použité zdroje jsem uvedl v přehledu pramenů a literatury.

V Olomouci dne 2014

Daniel Vondra

Děkuji Mgr. Petru Bilíkovi, PhD. za cenné rady, které mi poskytl během psaní této bakalářské práce. Také bych rád poděkoval všem pracovníkům Archivu bezpečnostních složek při Ústavu pro studium totalitních režimů, kteří mi umožnili přístup k zdigitalizovaným archiváliím StB. Bez jejich pomoci a ochotného přístupu by tato práce nemohla vzniknout. Dále chci poděkovat archivu Barrandov, a.s, jmenovitě Zuzaně Formánkové za možnost k nahlédnutí do všech archivních materiálů spojených se jménem Františka Sádka.

OBSAH

1. ÚVOD	6
2. POLITICKÉ SOUVISLOSTI	15
3. TŘETÍ ODBOJ U NÁS	16
4. PŘEDSTAVENÍ SKUPINY „ZA PRAVDU“	18
4.1 FRANTIŠEK SÁDEK	19
4.2 KAREL PECKA	21
4.3 ANTONÍN ŘEŽÁB	21
4.4 VLADIMÍR VALENTA	21
5. ČLÁNKY SKUPINY „ZA PRAVDU“	23
5.1 ČLÁNKY SEPSANÉ KARLEM PECKOU NEBO ANTONÍNEM ŘEŽÁBEM	23
5.2 SPORNÉ ČLÁNKY „ZNOVUZROZENÝ GOEBBELS“ A „AMERIČANŮM!“ .	24
5.2.1 Přepis článku „Znovuzrozený Goebbels“	25
5.2.2 Přepis svolání „Američanům!“	28
6. PODSTATA OBVINĚNÍ A ODSOUZENÍ ČLENŮ SKUPINY	30
6.1 TRESTNÍ OZNÁMENÍ A PODSTATA OBVINĚNÍ.....	30
6.2 VYNESENÍ ROZSUDKU	31
7. ČINNOST A ODHALENÍ SKUPINY	34
7.1 ČINNOST SKUPINY, JAK JI VE VÝPOVĚDÍCH PREZENTOVALI KAREL PECKA A ANTONÍN ŘEŽÁB	35
7.2 FRANTIŠEK SÁDEK A JEHO SETKÁNÍ S FRANTIŠKEM ZAHRÁDKOU.....	37
7.3 ZATČENÍ KARLA PECKY	40
7.4 OSOBNOST MILOŠE CETTLA A JEHO ROLE V CELÉM INCIDENTU	41
7.5 POBYT KARLA PECKY VE VAZBĚ - PROZRAZENÍ FRANTIŠKA SÁDKA A ANTONÍNA ŘEŽÁBA.....	43

8. ZATČENÍ FRANTIŠKA SÁDKA, JEHO POSTOJ PŘI VYŠETŘOVÁNÍ A OBVINĚNÍ VLADIMÍRA VALENTY.....	46
8.1 PRVNÍ VÝPOVĚĎ FRANTIŠKA SÁDKA	46
8.2 DRUHÁ VÝPOVĚĎ FRANTIŠKA SÁDKA	47
8.3 OBVINĚNÍ VLADIMÍRA VALENTY FRANTIŠKEM SÁDKEM	48
8.4 KDO JE SKUTEČNÝM AUTOREM ČLÁNKU „ZNOVUZROZENÝ GOEBBELS“ A PROVOLÁNÍ „AMERIČANŮM!“?	50
8.4.1 Verze Vladimíra Valenty uvedená krátce po jeho zatčení	51
8.4.2 Konfrontace Františka Sádka s Vladimírem Valentou	51
8.4.3 Vladimír Valenta vzpomíná	52
8.4.4 Účast Vladimíra Valenty – verze Karla Pecky.....	53
8.4.5 Z rozsudku odvolacího soudu – stažení obžaloby na Vladimíra Valentu.....	54
9. ZÁVĚR.....	57
SEZNAM PRAMENŮ A POUŽITÉ LITERATURY.....	60

1. Úvod

Cílem této práce je popsat roli filmového režiséra Františka Šádka v kauze „Za pravdu“. Skupinu několika aktérů především z okolí Prahy a Českých Budějovic spojovala společná nespokojenost s komunistickým režimem, jenž nastoupil po únorovém převzetí moci KSČ v roce 1948. V této době se na území celého Československa vytvářely různé formy protikomunistického odporu v současnosti označované pod souhrnným názvem „třetí odboj“. Cílem uvedené skupiny bylo vydávání a distribuce protistátního časopisu „Za pravdu“ tištěného na cyklostylu. V rozmezí května až srpna roku 1949 došlo k odhalení celého uskupení Státní bezpečnosti a jeho členy postihly tvrdé tresty včetně odnětí svobody, zabavení majetku, ztráty občanských práv a peněžitých pokut. V této kauze figuruje několik postav, jejichž role se jeví jako zdánlivě nemotivovaná či těžko pochopitelná (jako je tomu v případě Františka Zahrádky, který protistátní činnost v podobě distribuování ilegálních letáků a nabádání k ilegálním přechodům do Německa inicioval v okolí Českých Budějovic; tajemstvím je dodnes zahaleno i působení Miloše Cettla, Šádkova tchána a pravděpodobného spolupracovníka StB), této problematice tak bude věnován zvláštní prostor. Zároveň se nebude pouštět ze zřetele, že celá práce má za cíl co nejpodrobněji popsat a rozebrat účast filmového režiséra Františka Šádka v celém incidentu. Jedná se o práci obecně historickou, která pracuje zejména s odtajněnými svazky Státní bezpečnosti, jež se staly primárním pramenem pro výzkum. Hlavním cílem je zmapovat jednu z méně známých částí československého třetího odboje na přelomu čtyřicátých a padesátých let.

Co zapříčinilo vlnu odporu proti komunistickému režimu? Po únorovém převratu roku 1948 došlo k řadě společenských změn, které měly určující vliv i na kulturní život. V rámci komunistického Československa docházelo k řadě čistek a personálních změn, jež byly součástí poúnorové kulturněpolitické linie. Zakládání akčních výborů Národní fronty, likvidace kulturních periodik nebo propouštění politicky nepohodlných kulturních pracovníků se stalo jedním ze základních znaků porevolučního období. V atmosféře strachu a nejistoty o vlastní budoucnost bylo prakticky nemožné proti vládnoucímu režimu aktivně a bez postihu vystupovat. Celá kulturní obec z těchto důvodů začala praktikovat autocenzuru a veškerá kritika namířená směrem k tehdejšímu

státnímu zřízení byla potlačena.¹ Stejně tak došlo k perzekuci filmových tvůrců, jejichž tvorba se odchylovala od Žďanovem stanoveného socialisticko-realistického konceptu. Z českých filmařů byli takto postihnuti Alfréd Radok nebo František Čáp.² Františka Sádka za svůj nesouhlas s komunistickým režimem postihl mnohem tvrdší trest.

Tato práce se primárně zakládá na historickém vědeckém výzkumu, jehož součástí je zpracování informací získaných z různých pramenů pomocí kombinace několika metodických postupů.³ Po prvotním heuristickém výzkumu, jenž zahrnuje vyselektování relevantních historických pramenů a s tématem související bibliografie, došlo k výběru metodických přístupů adekvátních vzhledem k povaze získaného materiálu.

U historických studií podobného typu se předem dané metodické postupy střetávají se subjektivními postoji autora práce. V tematicky uspořádaných sbornících se na tento problém poukazuje a v zásadě je takové subjektivizaci přisuzován zvláštní interpretační význam. Jak se uvádí ve sborníku *České průšvihy aneb Prohry, krize, skandály a aféry českých dějin let 1848 – 1989*, do něhož přispěli i historici Jiří Pernes nebo Jiří Kocian: „Do hodnocení všech historických událostí – ať již těch vzdálenějších či nedávných – se vždycky promítají osobní sympatie a antipatie lidí, kteří se jejich studiem zabývají, jejich stupnice hodnot, náboženské vyznání, politické přesvědčení atd. Děje se to i tehdy, když si historik klade nejpřísnější vnitřní omezení a snaží se být co nejvíc objektivním“.⁴ I tato studie obsahuje řadu zamyšlení vycházejících z interpretace dostupných pramenů a faktů. Nepouští se ale do abstraktních úvah, které nejsou podloženy věrohodnými zdroji informací.

---

¹ Tématem kulturní politiky a sovětizace kultury v poúnorovém Československu se podrobně zabývá Jiří Knapík v knihách *V zajetí moci a Únor a kultura*. KNAPÍK, Jiří. *Únor a kultura: Sovětizace české kultury 1948 – 1950*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Libri, 2004. 360 s. ISBN 80-7277-212-0. KNAPÍK, Jiří. *V zajetí moci: Kulturní politika, její systém a aktéři 1948 – 1956*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Libri, 2006. 400 s. ISBN 80-7277-316-X.

² Radokova *Daleká cesta* (1949) byla kvůli svému experimentálnímu pojetí promítána pouze v několika venkovských kinech. František Čáp se na I. Mezinárodním festivalu pracujících ve Zlíně nevybíravě vyjádřil k výroku dělnické poroty, která zkritizovala jeho film *Bílá tma* (1948). Čáp byl následně suspendován z funkce šéfa výrobní skupiny a o rok později emigroval. LUKEŠ, Jan. *Diagnózy času: Český a československý poválečný film*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Slovart, s.r.o., 2013, s. 31-45. ISBN 978-80-7391-712-8.

³ Tyto metodické postupy jsou podrobně rozebrány v publikaci určené pro badatele a výzkumníky v oblasti historie. VACULÍK Jaroslav, ČAPKA František. *Úvod do studia dějepisu a historický proseminář*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2011. 104 s. ISBN 978-80-210-3393-1.

⁴ KOCIAN, Jiří (ed.), PERNES, Jiří (ed.), TŮMA Oldřich (ed.) a kol. *České průšvihy aneb Prohry, krize, skandály a aféry českých dějin let 1848 – 1989*. 1. vyd. Brno : Nakladatelství Barrister & Principal, 2004, s. 7. ISBN 80-86598-87-X.

Forma této práce dále odpovídá definici, jak ji v úvodu sborníku *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu* popisuje Zdeněk Kárník: „Myslím, že se (...) příliš nemýlíme, jsme-li názoru, že by bylo na místě, abychom věnovali místo např. i tomu, čemu se ve vědeckých časopisech říká materiály (či materiálie nebo materiálové studie), tzn. stati, jež si kladou za svůj hlavní či dokonce jediný cíl být ostatním badatelům službou a vymezit se bez nároků na provádění vědeckých důkazů úkolem přinést vědecké obci nic víc (i nic míň) než souhrn a zpracování pramenů aj. podkladů.“⁵ Zpracování pramenů týkajících se role Františka Sádka v ilegální skupině „Za pravdu“ do soudržné a logicky navazující podoby je základem pro relevantnost této konkrétní studie.

Historické práce obecně využívají z důvodu faktografické přesnosti kombinaci různých metodologických postupů. Tyto postupy se v následující studii vzhledem ke zvolenému tématu vzájemně prolínají a doplňují.

Základem pro věrohodnou interpretaci badatelské práce se stalo využití diachronního přístupu. Časová osa v rámci této studie zahrnuje úsek několika let, v němž dochází k vzájemnému srovnávání důkazů, které prokáží zapojení Františka Sádka do skupiny „Za pravdu“. Tyto důkazy jsou obsaženy v podobě svědectví jednotlivých účastníků celé kauzy, ať už ve formě výslechových protokolů StB nebo ve vzpomínkách s časovým odstupem několika desítek let. Je proto nezbytné tyto materiály dále podrobit hlubší analýze a porovnávat je mezi sebou.

Využití komparativní metody se jeví jako nejprůkaznější zejména tehdy, když si svědkové jednotlivých událostí navzájem odporují a je třeba dojít k jednoznačnému závěru. Po analýze řady na sobě nezávislých svědectví bude možné dojít k prokazatelnému výsledku tím, že tato svědectví vyhodnotíme nezávisle na sobě a v místech, kde dochází k rozporu, upřednostníme taková tvrzení, která mají nejprůkaznější hodnotu. Problematice průkaznosti a jednotlivých rozporech je věnován prostor v kapitolách 7 a 8.

S touto problematikou souvisí i začlenění deduktivní metody. Řetězcem logických souvislostí se interpretují jednotlivé události tak, jak se dle relevantních svědectví aktérů s největší pravděpodobností odehrály. Nelze ovšem dojít k stoprocentně

---

⁵ KÁRNÍK, Zdeněk. Úvod. In *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu, Svazek II*. KÁRNÍK, Zdeněk (ed.), KOPEČEK, Michal (ed.). 1. vyd. Praha : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR a Dokořán, 2004, s. 11. ISBN 80-86569-77-2.

verifikovatelným závěrům, jelikož naprosté exaktnosti nelze vzhledem k povaze případu dosáhnout.

Syntéza těchto přístupů umožní logickou návaznost práce, která kombinuje chronologické a tematické rozčlenění za účelem časové přehlednosti a příčinné provázanosti jednotlivých elementů kauzy „Za pravdu“.

S tím souvisí i volba přímé metody výzkumu. Tato studie se opírá o prameny, s nimiž se pracuje jako s historickým faktem. I když se toto označení může v případě protokolů z výsledků StB jevit jako problematické, informace v nich obsažené se ukázaly být prokazatelnými i po konfrontaci se vzpomínkami zúčastněných s odstupem desítek let. Takto zvolená metoda odhaluje odpověď na otázky, jakým způsobem a na jaké časové ose se popisované události odehrály. V závěru práce padne zamyšlení nad příčinami jednání Františka Sádka v celé kauze, které ale bude mít formu úvahy, jelikož nad motivacemi takového jednání mohou dnes historikové pouze spekulovat.

Na začátku výzkumu došlo k položení základní hypotetické otázky: *Byl František Sádek jedním z předních odbojových činitelů v rámci československé kinematografie?* Tato hypotéza bude v následujících kapitolách potvrzena, anebo na základě zhodnocení výzkumné práce upřesněna či vyvrácena. V rámci zestátněné a institucionalizované československé kinematografie po roce 1948 se nedá hovořit o soustavné protistátní činnosti, odbojová činnost Františka Sádka proto tvoří případ hodný důslednějšího prozkoumání a dalšího revidování.⁶ V rámci této základní hypotézy bylo položeno i několik dílčích otázek. Mezi tyto otázky patří: *Jakou roli sehrál František Sádek v celém případě? Co ho motivovalo ke spoluúčasti v této ilegální skupině? Jak a kdy se zapojil do třetího odboje? Dá se zjistit, jaké články v uvedeném časopisu publikoval? Jaký byl jeho postoj při vyšetřování celého případu Státní bezpečnosti?* Uspokojivá zodpovězení takto nastolených otázek jsou základním cílem této studie.

Předem je nutno uvést, že na řadu výše uvedených otázek lze najít odpověď velmi těžce. Vzhledem k více než šedesátiletému stáří celého případu nelze vyslechnout přímé účastníky celé kauzy, kteří již nežijí.⁷ Výchozím bodem proto budou vydané knižní publikace včetně rozhovorů s přímými účastníky kauzy Karlem Peckou a Vladimírem

⁶ Viz LUKEŠ, Jan. *Diagnózy času: Český a československý poválečný film*. Praha : Nakladatelství Slovart, s.r.o, 2013, s. 19-50. ISBN 978-80-7391-712-8.

⁷ To se týká celé skupiny operující v Praze, jejímiž členy byli *František Sádek, Antonín Řežáb, Karel Pecka a Vladimír Valenta*. Poslední z nich se ale k celému případu dostal na základě problematického Sádka svědectví zapsaného dne 15. 8. 1949 na KV-StB v Praze. Archiv bezpečnostních složek, dále jen ABS, V-5455 MV, Karel Pecka a spol.

Valentou. Primárním pramenem pro výzkum se staly odtajněné svazky StB, které obsahují podrobnou dokumentaci celého případu.

K objasnění dříve nastolených otázek je nutné všechny dostupné materiály podrobit důslednější analýze. V tuto chvíli k celému případu existuje pouze minimum odborných publikací. Mezi ně patří článek Petra Blažka s názvem „*Podkopávej ze všech sil dnešní režim!*“ *Ilegální tiskoviny odbojové skupiny Za Pravdu (1949)*⁸ uveřejněný v časopisu Paměť a dějiny, který celou kauzu stručně shrnuje, nicméně řada podrobností zůstává nevysvětlena a nepopsána, zvláště role samotného Františka Sádka. I tak tento článek poskytl základní informace potřebné pro orientaci v celém případě.

O odbojové činnosti Františka Sádka se dále zmiňuje Jan Lukeš ve své knize *Diagnózy času*⁹, v níž ale této problematice věnuje pouze několik odstavců shrnujících základní fakta bez dalšího rozšíření. Stejný autor vedl v devadesátých letech rozhovory s Karlem Peckou, jedním z přímých účastníků celé kauzy. Tyto rozhovory byly knižně vydány pod názvem *Hry doopravdy – rozhovor se spisovatelem Karlem Peckou*.¹⁰ Tato obsáhlá kniha rozhovorů poskytuje cenný pohled na dané události. Je ovšem třeba dát si pozor na čistě subjektivní pohled Pecky, který si mohl prožité zkušenosti upravit k obrazu svému a také je nutné si uvědomit, že od jím prožitých událostí uběhlo během vedení rozhovorů několik desítek let. To ostatně potvrzuje již dříve vydaná kniha *Český vězeň: Svědectví politických vězeňkyň a vězňů let padesátých, šedesátých a sedmdesátých* Karla Bartoška,¹¹ při konfrontaci s Lukešovou knihou se totiž Peckova tvrzení na několika místech vzájemně vylučují. To hraje důležitou roli v pátrání po tom, jakým způsobem se Sádek podílel na vydávání protistátních letáků a jak se choval během vyšetřování.

Peckovy výpovědi budu dále konfrontovat s oficiálními zápisy z výsledků podezřelých provedených především na krajském útvaru pražské StB a také se vzpomínkami Vladimíra Valenty vydanými roku 2004 v *Divadelních novinách*.¹²

---

⁸ BLAŽEK, P. 2007. „*Podkopávej ze všech sil dnešní režim!*“ *Ilegální tiskoviny odbojové skupiny Za Pravdu (1949)* [online]. Ústav pro studium totalitních režimů [citováno 20.2. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/0701-134-161.pdf>>.

⁹ LUKEŠ, Jan. *Diagnózy času: Český a československý poválečný film*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Slovart, s.r.o, 2013, s. 49-50. ISBN 978-80-7391-712-8.

¹⁰ LUKEŠ, Jan. *Hry doopravdy – rozhovor se spisovatelem Karlem Peckou*. 1. vyd. Praha – Litomyšl : Paseka, 1998. 335 s. ISBN 80-7185-197-3.

¹¹ BARTOŠEK, Karel. *Český vězeň: Svědectví politických vězeňkyň a vězňů let padesátých, šedesátých a sedmdesátých*. 1. vyd. Praha, Litomyšl : Paseka, 2001. 320 s. ISBN 80-7185-363-1.

¹² LUKEŠ, Jan. Věčný začátečník Vladimír Valenta, díl II. *Divadelní noviny* 13, 2004, č. 17, s. 16. ISSN 1210-471X.

Krátkou kapitolu o vydávání ilegálních tiskovin po únorovém převratu věnuje Karel Kaplan ve své knize *Nekrvavá revoluce*,¹³ nepopisuje ale jednotlivé skupiny vydávající tyto letáky a celou situaci pouze obecně shrnuje. Samotná aktivita a zhodnocení činnosti třetího odboje je popsána ve sborníku *Za svobodu a demokracii III: Třetí (protikomunistický) odboj*.¹⁴ Tato publikace bude využita v kapitole č. 3, která shrnuje činnost odbojových skupin na území Československa v letech 1948 – 1949.

Základním pramenem pro výzkum se staly zpřístupněné archivy StB, v jejichž spisech jsou zaznamenány tisíce stran výpovědí obviněných, dokumenty ohledně uvalení vazby na podezřelé, soupisy jednotlivých obvinění, pravomocné rozsudky a operativní svazky vedené k jednotlivým osobám nebo skupinám.¹⁵

Právě v těchto zpřístupněných archiváliích se nalézají informace nutné pro sepsání studie. Dojde ke konfrontaci jednotlivých výpovědí podezřelých, jež si v mnohých místech z důvodu snahy o udělení co nejmenšího trestu vzájemně odporují. Odprezentováním jednotlivých informací vztahujících se relevantním způsobem k osobě Františka Sádka se vyjeví jednotlivé činy, jimiž se z pohledu vládnoucího režimu provinil proti Československé republice.

Tato práce se dělí do několika tematických kapitol. Kapitola č. 2 nastíní politickou situaci v Československu po únorovém převratu v roce 1948, kdy se v zemi začínaly vyskytovat protikomunistické skupiny snažící se bojovat nebo alespoň protestovat proti nedemokratickému státnímu uspořádání. Tyto nejednotné a minimálně propojené skupiny nesou souhrnný název třetí odboj. Po krátkém představení jeho různých forem na přelomu 40. a 50. let se pozornost přesune k samotné skupině „Za pravdu“ a jejím jednotlivým členům, především Františku Sádka. Součástí kapitoly č. 4 tak tvoří Sádkovy životopisné údaje reflektující jeho život a kariéru až do inkriminovaného roku

---

¹³ KAPLAN, Karel. *Nekrvavá revoluce*. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 1993, s. 253-255. ISBN 80-204-0145-8.

¹⁴ In BABKA, Lukáš (ed.), VEBER, Václav (ed.). *Za svobodu a demokracii III: Třetí (protikomunistický) odboj*. 1. vyd. Hradec Králové : EVROPSKÉ HNUTÍ v České republice, Univerzita Hradec Králové, Ústav filosofie a společenských věd v nakladatelství Miloš Vognar – M&V, 2002. ISBN 80-903024-6-7.

¹⁵ Tyto operativní svazky poskytly cenný náhled do struktury StB a jejího způsobu vyšetřování, proto považují za důležité tento termín dále upřesnit. Karel Kaplan upozorňuje na důležitost těchto operativních svazků. Zakládali je příslušníci operativních útvarů Státní bezpečnosti po rozhodnutí, že jednu či více osob takzvaně rozpracují. Za běžně používaným termínem „rozpracované osoby“ se skrývala činnost pracovníků Státní bezpečnosti (operativy), která měla objasnit a dokumentárně doložit protistátní činnost nebo signály o ní. KAPLAN, Karel. *Nebezpečná bezpečnost: Státní bezpečnost 1948 – 1956*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 1999, s. 85. ISBN 80-7239-024-4.

1949, kdy už měl za sebou režii dvou celovečerních filmů *Parohy* (1947) a *Červená ještěrka* (1948). Následují životopisy ostatních členů skupiny nebo osob s touto skupinou spjatých. Tato jména zahrnují Karla Pecku, Antonína Řežába, Antonína Valentu, Miloše Cettla nebo Františka Zahradku.

Tito aktéři zastávali zásadní role v celém případě: Pecka a Řežáb udržovali s Františkem Sádkem přímý kontakt při vydávání ilegálních tiskovin a František Zahradka rozšířil letáky ilegální skupiny v Českých Budějovicích. Spory panují o to, zda některé části uvedených tiskovin sepsal samotný Sádek, nebo naopak Valenta. V následném procesu byli k dvanáctiletým trestům těžkého žaláře odsouzeni oba. Činnost Sádkova tchána Miloše Cettla dodnes zůstává nejasná, nicméně právě díky němu došlo k zatčení Karla Pecky na nádraží v Tachově při pokusu o přejítí hranic a následnému prozrazení celé skupiny. Cettl byl se vší pravděpodobností konfidentem StB a hrál tak výraznou roli při zatčení celé skupiny.

Kapitola č. 5 obsahuje přepisy jednotlivých článků z časopisu „Za Pravdu“, a to především ty, které údajně napsal František Sádek. Přetištěné originály článků tvoří součást obrazové přílohy.

Kapitola č. 6 obsahuje jednotlivé rozsudky vynesené nad obviněnými a zhodnocení činnosti Františka Sádka v celé skupině z pohledu tehdejšího soudního a policejního aparátu.

Obsahem kapitoly č. 7 je zatčení celé skupiny. Hlavním zdrojem informací se staly výslechové protokoly StB a operativní svazky, v nichž je činnost organizace „Za pravdu“ podrobně popsána. Nesmíme ale pouštět ze zřetele, že tyto zápisy z výslechů byly získány pod fyzickým a psychickým nátlakem vyslýchaných a jejich objektivita nesmí být přeceňována.¹⁶ Tyto informace vyžadují podrobení kritické analýze a konfrontaci s dosaženými znalostmi o metodách práce tehdejší StB za doplnění těchto zápisů vzpomínkami pamětníků.

Jakkoli se věrohodnost takových pramenů jeví jako problematická, poskytují tyto zápisy cenné údaje o chování podezřelých během celého vyšetřování i to, jaký názor měla na tyto podezřelé samotná StB a jaké důkazy stačily pro pozdější odsouzení všech členů skupiny. Důležité budou všechny materiály týkající se pozice a činnosti Františka Sádka v této odbojové skupině, jejíž činnost vyústila v celou sérii zatýkání, výslechů a následných tvrdých rozsudků podle Zákona na ochranu lidově demokratické republiky,

---

¹⁶ Viz KAPLAN, Karel. *Nebezpečná bezpečnost: Státní bezpečnost 1948 – 1956*. 1. vyd. Brno : Doplněk, 1999, s. 85. ISBN 80-7239-024-4.

jenž vstoupil v platnost dne 6. října 1948. Podle něj se vyměřovaly rozsudky v případech velezrady, sdružování proti státu nebo pobuřování proti republice, které mohly vést až k doživotím trestům. Právě z těchto zločinů byla skupina okolo Sádka obviněna.

Nejvíce prostoru bude v rámci kapitoly č. 8 věnováno sporu o autorství dvou článků s názvy „Znovuzrozený Goebbels“ a „Američanům!“ František Sádek u výslechnů tvrdil, že je napsal Vladimír Valenta, ten to ovšem tvrdošijně popíral. Právě objasněním autorství těchto článků nalezneme odpovědi na výše uvedené otázky o roli Františka Sádka v celé kauze.

Při rešerši informačních zdrojů jsem si uvědomil, jaké minimum prostoru bylo věnováno právě případu skupiny „Za Pravdu“ a osudu jejich jednotlivých členů. Svou práci tak považuji za historickou studii, která osvětlí dosud málo objasněná místa československých dějin. Účast filmového režiséra Františka Sádka pak tuto historickou práci propojí s filmovědným bádáním a upozorní na to, že odsouzením Sádka přišla tehdejší kinematografie o divácky úspěšného filmového tvůrce, jenž měl potenciál natočit řadu dalších celovečerních filmů.

K napsání práce na toto téma mě motivoval zejména soustavný zájem o historii Československé republiky v dobách po únorovém převratu. Zajímá mě, nakolik uvedená doba ovlivnila osudy lidí a také to, jak postihla tehdejší československý filmový průmysl. Nejedná se pouze o institucionální změny, ale o aféry, které negativně ovlivnily životy pracovníků podílejících se na výrobě filmů. Mezi ně patří například kauza kolem režiséra Františka Čápa ze Zlínského festivalu pracujících z roku 1948, zatčení herečky Jiřiny Štěpničkové při akci „Kámen“ v říjnu roku 1951¹⁷ nebo právě odsouzení Františka Sádka za protistátní činnost.

---

¹⁷ Jiřina Štěpničková byla odsouzena a vězněna až do roku 1960 za velezradu. LUKEŠ, Jan. *Diagnózy času: Český a československý poválečný film*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Slovart, s.r.o, 2013, s. 43-45. ISBN 978-80-7391-712-8.

Obrazová příloha č. 1: zadržení členové skupiny „Za pravdu“. Zleva Karel Pecka, František Sádek, Antonín Řežáb a Vladimír Valenta.

Jméno: Pecka Karel Naroděn: 6.12.1928 v Klížská, okres Komárno Domovská přísl: Mlýnský Brod, okres Kaplice Bydliště: Praha VII., U Pergamenky 6	Číslo foto: 1668 Fotogr. dne: 31.5.1949 Čj. OSIB. Praha: 24217/49 Oddělení: 2 Proc: pokus o ileg. předhod hranic a rozšířová ileg. časopisů Zvláštní znamení:	Jméno: Sádek František Naroděn: 23.10.1913 v Říčanech Domovská přísl: Praha Bydliště: Praha II., Klimentská 15	Číslo foto: 2111 Fotogr. dne: 12.7.1949 Čj. OSIB. Praha: 33769/49 Oddělení: 5 Proc: pro spol.na vydávání ileg. časopisů a letáků Zvláštní znamení:
Zde přilepte foto		Zde přilepte foto	
Jméno: Řežáb Antonín Naroděn: 7.12.1922 v B. Budějovicích Domovská přísl: dtto Bydliště: Česká Budějovice, Pierlingerova ul. 6.791	Číslo foto: 2429 Fotogr. dne: 17.6.1949 Čj. OSIB. Praha: 43921/49 Oddělení: 5 Proc: podezření z rozšiřování ilegálních letáků Zvláštní znamení:	Jméno: Valenta Vladimír Naroděn: 28.6.1923 v Praze Domovská přísl: Praha Bydliště: Praha II., Moslavská 7	Číslo foto: 2546 Fotogr. dne: 30.8.1949 Čj. OSIB. Praha: 37119/49-37120/49 Oddělení: Proc: Zvláštní znamení:
Zde přilepte foto		Zde přilepte foto	

2. Politické souvislosti

Abychom pochopili důvody vzniku protikomunistického odporu, jehož se účastnila i skupina vydávající časopis „Za Pravdu“, je nutné představit politickou situaci v zemi po převzetí moci komunistickou stranou v čele s Klementem Gottwaldem během února roku 1948. Československá republika se díky převratu ocitla výhradně ve sféře vlivu Sovětského svazu. Představitelé komunistické moci se zbavovali svých odpůrců, byla vyhlášena politika hledání vnitřního nepřítele a jedním z vytyčených cílů se stalo potlačení reakce především v katolických a intelektuálních kruzích. Dne 6. října 1948 došlo k vydání Zákona na ochranu lidově demokratické republiky, podle kterého byli za velezradu nebo spolčení proti republice souzeni desetitisíce obviněných. Tyto zákony ovšem podle Karla Kaplana sloužily především k prosazení moci úzké mocenské skupiny nad společností. Nezákonost tak spočívala v samé podstatě mocenského monopolu komunistů a jejich politických záměrů.¹⁸

Složky Státní bezpečnosti posílil vládnoucí režim o stovky nových členů z řad příslušníků komunistické strany, kteří k této práci postrádali jakékoli vzdělání a předpoklady. Naopak stoupenci republiky v jejím předúnorovém uspořádání byli propouštěni z práce, často i zatýkáni.¹⁹ Došlo k zostřenému hlídání hranic a celkové izolaci vůči Západu, k infiltraci skupin nesouhlasících s režimem byli využíváni informátoři a konfidenti. V celé republice došlo k vlně zatýkání a politických procesů. Jak píše Karel Kaplan: „Důležitým prostředkem v tomto úsilí jí (komunistické straně) byla masová nezákonost a nezákoné politické procesy. Jejimi oběťmi se staly statisíce nevinných, do jejichž osudů tragicky zasáhly, způsobily jim utrpení, vystavily fyzickému i psychickému násilí, změnily život, postihly přátele, rodiny, nejbližší příbuzné.“²⁰ Obětí takových politických procesů se stala i skupina kolem Františka Sádka.

Projevení nesouhlasu s těmito praktikami vyjadřovaly různé formy odporu označované jako třetí odboj, který svým rozsahem na přelomu čtyřicátých a padesátých let překvapil i samotné členy vládní garnitury.

---

¹⁸ KAPLAN, Karel. *Nekrvavá revoluce*. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 1993, s. 281. ISBN 80-204-0145-8.

¹⁹ KAPLAN, Karel. *Nebezpečná bezpečnost: Státní bezpečnost 1948 – 1956*. 1. vyd. Brno : Doplněk, 1999, s. 11. ISBN 80-7239-024-4

²⁰ KAPLAN, Karel. *Nekrvavá revoluce*. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 1993, s. 177. ISBN 80-204-0145-8.

3. Třetí odboj u nás

Jelikož je skupina „Za pravdu“, v níž František Sádek sehrál důležitou roli, považována za součást takzvaného třetího odboje, je nutné si tento pojem přiblížit. Třetí odboj se dá ve zkratce definovat jako jakákoli forma odporu proti komunistickému režimu v rámci Československa po únorovém převratu roku 1948. Zora Dvořáková dále upřesňuje, že se jedná o „vůbec prudký odpor proti vládnoucím řádům i v jiných oborech činnosti – tedy o vzpouru.“²¹ Nezáleží přitom, zda šlo formu vojenskou či o rozšiřování protistátních letáků a tiskovin.²² Odpor se mohl odehrávat i formou protestních setkání a demonstrací. Václav Veber tvrdí, že „odpor i odboj proti komunistické vládě existoval, i když neměl žádné vedení či nějakou zahraniční centrálu (...) Počítat k němu můžeme mohutné manifestace u příležitosti XI. Vsesokolského sletu v létě 1948, obdobné manifestace u příležitosti pohřbu bývalého prezidenta E. Beneše v září 1948, orelské slavnosti z léta 1948 a jiné podobné aktivity. Můžeme do něho s klidnou myslí započítat i četné kroužky zvláště mladých studentů, katolíků či skautů, které pilně tiskly a roznášely různé letáky, nebo se zapojovaly a pomáhaly s účinnou podporou lidí a rodin, které již tehdy byly perzekvovány apod.“²³ Zvláště zmínka o skautech a katolických kruzích je zde důležitá, neboť přímým účastníkem kauzy „Za Pravdu“ byl i Antonín Řežáb, tajemník Československé strany lidové. František Zahradka se v okolí Českých Budějovic do vydávání ilegálních tiskovin pokusil zapojit i některé členy skautského sdružení.

Důležitým faktorem při projevení nesouhlasu s komunistickým režimem se stalo přesvědčení řady občanů, že takto nastolený režim nemá šanci na dlouhé trvání a je pouze otázkou času, než se státní zřízení vrátí zpět do demokratické podoby. Zora Dvořáková upřesňuje, že „se v řadách nekomunistické veřejnosti udržovalo

---

²¹ DVOŘÁKOVÁ, Zora. Charakteristika třetího odboje. In BABKA, Lukáš (ed.), VEBER, Václav (ed.). *Za svobodu a demokracii III: Třetí (protikomunistický) odboj*. 1. vyd. Hradec Králové : EVROPSKÉ HNUTÍ v České republice, Univerzita Hradec Králové, Ústav filosofie a společenských věd v nakladatelství Miloš Vognar – M&V, 2002, s. 20. ISBN 80-903024-6-7.

²² Zora Dvořáková ve své studii definuje dva pojmy – odpor a odboj. Pod formy odporu řadí zakládání studentských a junáckých ilegálních skupin i katolických kroužků mládeže, v nichž se posilovalo jejich protikomunistické přesvědčení. Jako formy protikomunistického odboje uvádí pokusy o vojenský převrat, působení agentů - chodců vyzbrojování ilegálních skupin, různé sabotáže v průmyslu a zejména v zemědělství. Tamtéž, s. 24

²³ VEBER, Václav. Komunismus – totalita – odboj. In BABKA, Lukáš (ed.), VEBER Václav (ed.). *Za svobodu a demokracii III: Třetí (protikomunistický) odboj*. 1. vyd. Hradec Králové : EVROPSKÉ HNUTÍ v České republice, Univerzita Hradec Králové, Ústav filosofie a společenských věd v nakladatelství Miloš Vognar – M&V, 2002, s. 17. ISBN 80-903024-6-7.

přesvědčení, že komunistické uchopení moci nebude mít dlouhého trvání. Předpokládalo se, že dojde ke změně režimu – a vůbec ke změnám ve střední Evropě – a to buď novými dohodami mezi Západem a Východem, nebo válečným konfliktem, z něhož Západ vyjde vítězně.“²⁴ To vedlo i k pašování zbraní zejména přes německé hranice, kde měli svá stanoviště příslušníci americké tajné služby CIC, kteří cvičili československé agenty ke špionážní činnosti a dávali jim za úkol provádět tuto činnost v československém pohraničí. Jedním z takových agentů se stal i František Zahrádka, který byl v přímém kontaktu s pražskou skupinou Františka Sádka, Antonína Řežába a Karla Pecky.

Odbojové skupiny ale trpěly infiltrací nastrčených provokatérů a agentů StB, kteří vedli k prozrazení těchto skupin a následné vlně zatýkání. Takováto obvinění se v mnohých případech nezakládala na pravdě, jelikož operativní útvary StB mohly tajně podstrčit ilegální letáky předem vytipovaným osobám při domovní prohlídce.²⁵ Skupina „Za pravdu“ se aktivně podílela na výrobě a distribuci ilegálních letáků, nicméně i v tomto případě došlo k jejímu prozrazení díky činnosti konfidenta StB Miloše Cettla.

V poulnorovém Československu tak existovaly různé formy odporu proti státnímu zřízení, žádnému z nich se ale nepodařilo dosáhnout výraznějšího celorepublikového úspěchu.

---

²⁴ DVOŘÁKOVÁ, Zora. Charakteristika třetího odboje. In BABKA, Lukáš (ed.), VEBER, Václav (ed.). *Za svobodu a demokracii III: Třetí (protikomunistický) odboj*. 1. vyd. Hradec Králové : EVROPSKÉ HNUTÍ v České republice, Univerzita Hradec Králové, Ústav filosofie a společenských věd v nakladatelství Miloš Vognar – M&V, 2002, s. 23. ISBN 80-903024-6-7.

²⁵ KAPLAN, Karel. *Nebezpečná bezpečnost: Státní bezpečnost 1948 – 1956*. 1. vyd. Brno : Doplněk, 1999, s. 88. ISBN 80-7239-024-4.

4. Představení skupiny „Za pravdu“

Pro pochopení role Františka Sádka v kauze „Za pravdu“ je nutné toto seskupení podrobně popsat a uvést detaily vzniku i způsobu činnosti. Následující odstavce představí jednotlivé členy skupiny s podrobným vylíčením jejich cílů.

Skupina „Za Pravdu“, která vydávala stejnojmenný ilegální časopis, se zformovala v lednu roku 1949.²⁶ Jejími členy a zároveň tvůrci protikomunisticky zaměřených článků byli Karel Pecka, Antonín Řežáb a František Sádek. Řežáb a Pecka pocházeli z Českých Budějovic, nicméně oba v tomto období pracovali v Praze a zde také iniciovali tisk prvních dvou čísel časopisu i jejich distribuci. Samotný František Sádek měl v Praze trvalé bydliště. Proto všechny výše uvedené osoby uvádím pod souhrnným názvem „pražská skupina“.

Za svůj hlavní cíl si vytyčili sepsání série článků, v nichž kritizovali a karikovali tehdejší politickou situaci v komunistickém Československu. V měsících lednu a únoru 1949 napsali a pomocí cyklostylu namnožili celkem dvě čísla časopisu „Za Pravdu“, v němž vycházely jednotlivé protikomunistické články a statě. Tyto namnožené články pak tajně distribuovali formou letáků do schránek pražských domů a bytů s požadavkem, aby je čtenáři dále rozšiřovali. Bylo jedno, zda ústně, nebo předáním letáku známým. K plánovanému vydání třetího čísla již nedošlo, a to z důvodu zatčení Karla Pecky na nádraží v Tachově v květnu roku 1949. Vojenská kontrarozvědka našla u Pecky kopie prvních dvou čísel časopisu, když se je pokoušel pronést za hranice, což poskytlo důvod k jeho zatčení a vzetí do vazby.

Následují životopisy jednotlivých aktérů před jejich zatčením, ke kterému došlo v rozmezí května až srpna roku 1949. Zvláštní důraz bude kladen na filmovou činnost Františka Sádka. Připojen je i životopis Vladimíra Valenty, který se na vydávání časopisu zřejmě nijak nepodílel, i tak se ale ocitl na seznamu obviněných a posléze odsouzených.

---

²⁶ O tomto časovém údaji se ve svých výpovědích zmiňují Karel Pecka, Antonín Řežáb i František Sádek. Archiv bezpečnostních složek, dále jen ABS, V-5455 MV, protokoly z výslechů Karla Pecky, Antonína Řežába a Františka Sádka, Karel Pecka a spol.

4.1 František Sádek

Narodil se dne 23.10. 1913 v Říčanech, rodiče František a Františka rozená Holnová, manželka Milada rozená Cettlová, nijak politicky organizován, vojenský poměr četař asp., bydliště Praha II, Klimentská 15. Otec byl učitelem v měšťanské škole, matka byla v domácnosti. Do školy chodil v Praze, dokončil 5 obecných tříd a 8 tříd reálného gymnázia, absolvoval právnickou fakultu v Praze, kterou dostudoval roku 1939. Promoval až po revoluci, protože to za okupace odmítl.²⁷

Před vypuknutím Druhé světové války se Sádek uplatnil jako herec menších rolí, a to ve snímcích *Před maturitou* (r. Vladislav Vančura, Svatopluk Innemann, 1932)²⁸, *Milan Rastislav Štefánik* (r. Jan Sviták, 1935)²⁹ a *Srdce na kolejích* (r. Jan Sviták, 1937).³⁰ Pracoval jako jeden z asistentů režie na filmu *Trhání* (r. Václav Wasserman, 1937)³¹. V roce 1939 nastoupil k firmě „Propaga film“ jako režisér krátkých filmů. V roce 1941 přestoupil k firmě „Babos“ ve Zlíně a po půl roce šel zpět do Prahy k firmě „Lehovec“. Po skončení činnosti této firmy byl roku 1942 totálně nasazen do Německa, kde strávil více než rok. Následně se vrátil zpět do Prahy, kde pracoval příležitostně jako asistent filmové režie u různých filmů a firem asi do března 1945. Do revoluce již nikde nepracoval a po revoluci se ještě s jinými ujal týdeníků, které začali vydávat jako „Československý filmový týdeník“. Zde pobyl asi půl roku a po zapracování nových lidí přešel ke krátkým filmům. V roce 1947 přešel k filmům celovečerním, u kterých působil až do svého zatčení.³²

Roku 1945 spolurežiruje s Hermínou Týrlovou *Vzpouřu hraček*, kombinaci hraného a loutkového filmu o nacistickém důstojníkovi, který chce zatknout hračkáře, obživlé hračky mu v tom však společným úsilím zabrání. Spolu s Vladimírem Tůmou a Janem Gerstem napsal scénář k filmové komedii *Tři kamarádi* (r. Václav Wasserman, 1947) o návratu trojice přátel z Druhé světové války, kteří se snaží prosadit nový vynález.³³

V říjnu roku 1947 má premiéru Sádkův první celovečerní film *Parohy*, na němž se autorsky podílel i Alfréd Radok. Jedná se o komedii usazenou v secesních kulisách

²⁷ Tyto životopisné údaje byly prezentovány samotným Sádkiem při prvním výslechu ohledně jeho účasti v kauze „Za pravdu“ dne 11.7. 1949. ABS, V-5455 MV, Karel Pecka a spol.

²⁸ František Sádek zde hrál roli „studenta“. Kolektiv autorů. *Český hraný film II (1930 – 1945)*. 1. vyd. Praha : Národní filmový archiv, 1998, s. 300. ISBN 80-7004-090-4.

²⁹ František Sádek zde hrál roli „studenta“. Tamtéž, s. 200.

³⁰ Sádek zde hrál roli jednoho z „hostů v sále hotýlku“. Tamtéž, s. 337.

³¹ Druhým asistentem režie byl Vratislav Innemann. Tamtéž, s. 378.

³² Výpověď Františka ze dne 11. 7. 1949. ABS, V-5455 MV, Karel Pecka a spol.

³³ Kolektiv autorů. *Český hraný film III (1945 – 1960)*. 1. vyd. Praha : Národní filmový archiv, 2001, s. 317 – 319. ISBN 80-7004-102-1.

předválečné Prahy, v níž se šťastně ženatý Viktorín (Oldřich Nový) shodou náhod dostane k ozdobným parohům. Sérií různých nedorozumění a dezinterpretací dojde k závěru, že jeho manželka mu nasazuje „parohy“ a začne na ni žárlit. Na konci filmu se rozkmotření manželé opět dají dohromady.³⁴ Film zaznamenal solidní divácký úspěch³⁵ a díky svému svižnému tempu i živým hereckým výkonům se řadí k těm nejlepším raně poválečným komediím.

Jako svůj druhý celovečerní film si Sádek vybírá scénář napsaný podle romaneta Jiřího Mařánka s názvem Ještěrka v červeném bludišti. Snímek je nakonec přejmenován na *Červenou ještěrku* a premiéru si odbývá dne 11.2. 1949. Jedná se o komedii z maloměstského prostředí v hlavních rolích s Jindřichem Plachtou a Vlastou Fabianovou. Plachta zde hraje profesora přírodopisu Bláhu, kterého celé město považuje omylem za mrtvého. Mezitím se v místním divadle odehrává boj o představení Žebrácké opery, kterou má nahradit kýčovitá opereta Červená ještěrka. Při tryzně za profesora Bláhu se tento nečekaně objeví a večer je nakonec s úspěchem sehrána Žebrácká opera.³⁶ Tento film nezaznamenal přílišný úspěch, dobová levicová kritika kárala film především za zasazení děje do maloburžoazního prostředí a přílišnou selankovitost.³⁷

František Sádek je vzat do vazby dne 11.7. 1949. V té době pracoval se scenáristou Vladimírem Valentou na scénosledu filmu *Severní nádraží* podle knižní předlohy Adolfa Branalda.³⁸

---

³⁴ Kolektiv autorů. *Český hraný film III (1945 – 1960)*. 1.vyd. Praha : Národní filmový archiv, 2001, s. 201-202. ISBN 80-7004-102-1.

³⁵ Jan Lukeš uvádí, že film v kině zhlédlo více než milion a půl diváků. LUKEŠ, Jan. *Diagnózy času: Český a československý poválečný film*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Slovart, s.r.o, 2013, s. 49-50. ISBN 978-80-7391-712-8.

³⁶ Kolektiv autorů. *Český hraný film III (1945 – 1960)*. 1. vyd. Praha : Národní filmový archiv, 2001, s. 29. ISBN 80-7004-102-1.

³⁷ Viz OPLT, Miroslav. Smutek z veselohry. *Československá demokracie* 3, 1947, č. 239.

³⁸ Jednalo se o adaptaci Branaldovy stejnojmenné knihy. Po procesu se Sádkem a Valentou ale nikdy nedošlo k její realizaci a v archivu Barrandova se nedochovaly žádné písemné zmínky ani materiály o rozpracovaném filmu.

4.2 Karel Pecka

Narozený dne 6.1. 1928 na Slovensku do rodiny českého inspektora celního úřadu Karla Pecky a Růženy Peckové. Od šesti let žil u své babičky Růženy Peškové v Českých Budějovicích. Vystudoval čtyřletou akademii s maturitou. Politice se dle svých slov nevěnoval a s rodiči se vídal málokdy. V době zatčení pracoval jako administrativní úředník u firmy Tesla, když se mu nepodařilo dostat se z politických důvodů na studium žurnalistiky. Po odmaturování bydlel většinu času v Praze VII.³⁹

4.3 Antonín Řežáb

Narozen dne 7. 12. 1922 v Českých Budějovicích jako syn úředníka. Ve stejném městě vystudoval osmileté gymnázium, poté absolvoval 6 semestrů právnické fakulty Karlovy univerzity. Pracoval postupně jako tajemník Lidové strany v Košířích a ve Strašnicích, v květnu 1949 se nechal přeložit do Českých Budějovic. Byl politicky organizován u Československé strany lidové od března 1947. V době zatčení byl ženatý.⁴⁰

4.4 Vladimír Valenta

Narozen dne 28. 5. 1923 v Praze do rodiny úředníka Františka Valenty. Po maturitě na reálném gymnáziu roku 1942 nastupuje k Lucerna filmu, po květnové revoluci slouží vojenskou službu a roku 1947 je přidělen ke státnímu filmu. Člen nár. soc. strany.⁴¹ Je autorem námětu k filmu *Svědomy* (1949) Jiřího Krejčíka.

---

³⁹ Uvedená data poskytl při svém výsledku na KV-StB v Praze dne 8.7. 1949 samotný Karel Pecka. ABS, V-5455 MV, Karel Pecka a spol.

⁴⁰ Uvedená data poskytl při svém výsledku na KV-StB v Praze dne 13.8. 1949 samotný Antonín Řežáb. ABS, V-5455 MV, Karel Pecka a spol.

⁴¹ Uvedená data poskytl při svém výsledku na KV-StB v Praze dne 31.8. 1949 samotný Vladimír Valenta. ABS, V-5455 MV, Karel Pecka a spol.

Tento nepočtený okruh lidí se rozrostl poté, co Pecka představil Řežábovi a Sádskovi Františka Zahradku, osmnáctiletého radiomechanika a rodáka z Českých Budějovic, který slíbil rozšířit část vytištěných letáků ve svém rodném městě a zároveň do celého procesu zapojit své kamarády a spolužáky. Tím ovšem do celého případu zatáhnul celou řadu lidí, kteří s vydáváním nebo distribucí letáků nechtěli mít nic společného, přesto byli v následujících procesech obviněni a ve většině případů odsouzeni k několika letům těžkého žaláře. Činy Františka Zahradky budou vzpomenuty v dalších kapitolách, nyní je ale důležité si vyjasnit, kolik článků bylo pro časopis vytvořeno a kdo si připisuje jejich autorství, abychom tak získali přehled o činnosti jednotlivých aktérů. U dvou článků figuruje i jméno samotného Františka Sádka.

5. Články skupiny „Za pravdu“

Tato kapitola obsahuje seznam jednotlivých článků, jež byly obsahem prvních dvou čísel časopisu „Za pravdu“ a jejich stručné shrnutí.⁴² Články „Znovuzrozený Goebbels“ a „Američanům!“ přepisují v plné, nezkrácené verzi, jelikož je patrně napsal František Sádek a poskytují tak cenný náhled na postoj a styl vyjadřování autora. Spor o autorství těchto dvou článků bude obsahem dalších kapitol. Kopie originálních výtisků jsou obsahem obrazové přílohy.

5.1 Články sepsané Karlem Peckou nebo Antonínem Řežábem

Níže uvedené články vyšly v časopisu během ledna a února 1949. Nelze přesně určit jejich autora, jelikož žádný ze členů skupiny se k nim během výsledků jmenovitě nepřihlásil. Řídím se proto podle rukopisných poznámek napsaných zřejmě příslušníkem StB na okraji zabavených tiskovin.⁴³

Tyto články vyšly v lednu v rámci prvního čísla časopisu:

„První týden v pětiletce“ zřejmě sepsal Karel Pecka a paroduje nadšení tehdejšího tisku nad zavedením pětiletky dne 1. ledna 1949.

„Lenin a výstavba socialismu“ je zamyšlením nad prezentováním kapitalismu z řad komunistických ideologů jakožto největšího zla a naopak velebení socialismu jakožto jediného správného směřování státu. Dále je upozorňováno na represivní podstatu celého současného systému. Autor zde není uveden, ale zřejmě se jedná o Antonína Řežába. Ve výslechovém protokolu se doslova uvádí, že „do tohoto letáku napsal úvahu o socialismu“.⁴⁴

---

⁴² Je ale nutné mít na paměti, že autoři se k jednotlivým článkům při výsleších nepřiznali a Karel Pecka se podle svých slov při následném procesu přihlásil i ke článkům, které sám nenapsal. Originály zabavené StB nesou na svém okraji poznámky vyšetřovatelů, jež přisuzují autorství jednotlivým podezřelým.

⁴³ Při identifikaci těchto textů jsem se řídil jak samotnými originály, tak i poznámkami Petra Blažka v jeho studii „*Podkopávej ze všech sil dnešní režim!*“ *Ilegální tiskoviny odbojové skupiny Za pravdu (1949)*. Blažek ale zaměňuje 2 čísla časopisu mezi sebou, takže první číslo uvádí jako druhé a naopak. Články tak prezentují v pořadí, v jakém byly v jednotlivých číslech skutečně vydány. ABS, V-5455 MV, tiskoviny zabavené Karlu Peckovi na nádraží v Tachově dne 25.5. 1949, Karel Pecka a spol. BLAŽEK, P. 2007. „*Podkopávej ze všech sil dnešní režim!*“ *Ilegální tiskoviny odbojové skupiny Za Pravdu (1949)* [online]. Ústav pro studium totalitních režimů [citováno 20.2. 2014] Dostupné z WWW: <<http://ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/0701-134-161.pdf>>.

⁴⁴ ABS, V-5455 MV, výpověď Antonína Řežába ze dne 13.8. 1949, Karel Pecka a spol.

„Kultura v novém socialismu“ kritizuje cílené potlačování kultury ve prospěch komunistické ideologie. Článek napsal dle rukopisné poznámky Karel Pecka.

Text „Opět americký kýč v našich kinech“ paroduje socialisticky zaměřenou filmovou kritiku, když se vysmívá patrně smyšlenému americkému filmu *Píseň Aljašky* pro jeho neprogresivnost. Autorem tohoto článku byl zřejmě opět Pecka.

Následující články vyšly v rámci druhého čísla časopisu:

Stat' „Únor“ vyzývá k vytrvání v boji proti komunismu a k obraně svobody. Autorem byl Karel Pecka.

Stat' „Za Janem Masarykem“ připomíná výročí úmrtí Jana Masaryka a vinu připisuje tehdejší komunistické garnituře. Autorem je pravděpodobně také Pecka.

Článek „Na okraj řeči Antonína Zápotockého“ kritizuje projev předsedy vlády o ekonomickém vzrůstu poúnorového Československa na plenárním zasedání ÚRO ze dne 6. Února 1949. Tento článek napsal Antonín Řežáb.

Článek s názvem „Víra je krásná, poznání už horší“ upozorňuje na nesplněné sliby Klementa Gottwalda a jeho vlády při zavedení dvouletek a následně pětiletok; kritizuje nedodržování akademických svobod vysokých škol nebo postupnou sovětizaci venkova. Autorem byl Karel Pecka.

Článek „Drobné zprávy“ vyzývá k distribuci těchto letáků těmi, kteří jej obdrží do schránky a starali se tak o jejich další šíření. Dále jsou zmíněny pochyby o propagovaném blahobytu sovětského Ruska a jeho silné měny nebo upozornění na miliony vězňů umístěných v pracovních táborech. Článek podle rukopisné poznámky příslušníka StB napsali Karel Pecka spolu s Antonínem Řežábem.

5.2 Sporné články „Znovuzrozený Goebbels“ a „Američanům!“

Pro zodpovězení otázky, zda se František Sádek aktivně zapojil do protikomunistického odboje, se jeví jako nejdůležitější objasnit spor o autorství dvou článků. Následuje přepis textů, které se staly předmětem sporu při vyšetřování jejich autorství. Za jejich autora byl při vyšetřování označen Vladimír Valenta, opravdovým pisatelem je ale se vši pravděpodobností František Sádek. Nejprve je nutné si tyto články představit. „Znovuzrozený Goebbels“ je kritikou propagandistického sovětského filmu *Mladá Garda* (Molodaja gvardija, r. Sergej Gerasimov, 1948), provolání „Američanům!“ je

apelem na nesmlouvavý postoj vlády Spojených států amerických ke komunistům v jejich zemi.

5.2.1 Přepis článku „Znovuzrozený Goebbels“⁴⁵

„V pražském biografu se po řadě romancí, rapsodií a strhujících válečných filmů objevil nový sovětský film *Mladá garda*, tentokráte epopěj.

Varování předchozími krachy, s jakými se sovětské filmy pravidelně setkávaly, uvedli komunisté tento film s barnumskou reklamou, nařídili povinnou návštěvu dělnictvu v továrnách, SČM a vůbec kdekomu. Ukazují tak sami, že se český národ, prostý lid v to počítaje, rozhodl dávno pro jinou kulturu, než je tato.

Film je po mnohých stránkách poučný. Ukazuje hornické město, které po více než 25 letech komunistického panství padlo do rukou Němců. O tom, jaká pohroma byla německá okupace, si nemusíme vykládat. Jaká však musela být vláda komunistů, když vidíme ve filmu celou řadu postav, které okamžitě po příchodu Němců s nimi kolaborují. Dělají to jen ze slabosti, nebo jsou přesvědčeni, že vše je lepší než stalinský socialismus?

Tento film obsahuje opravdu mnoho z toho, jaký je sovětský řád, který užívá mladých lidí, téměř dětí, k tomu, aby z něj bojovali, zatímco soudruh komisař města po krátké epizodě v ilegality zmizí, aby se objevil dvakrát v konci filmu. Jednou v bezpečí v sovětském štábu za frontou, odkud posílá zpět zbídačelého uprchlíka, kterého čeká na německé straně fronty smrt. Podruhé po boji zase v bezpečí pronáší s velkou pompou pohřební řeč nad těmi, za jejichž životy je stejně odpověden jako sám Veliký Stalin, jehož výrobci filmu nezapomenou ukázat alespoň vyšitého na obraze.

Ještě jedno je zajímavé. Němci nejsou již směšné nebo bestiální figury. Na to nezapomeň, diváku, který jsi viděl dřívější filmy. S Němci se po válce bude muset po dobrém, najednou tvrdí Stalin. Nevíme, co tomu řekne Rudé Právo, které donedávna mohlo uštvat každého, kdo se jen slůvkem ozval proti nelidskému zacházení SNB s Němci. Ale české obecnstvo se může jen zasmát novému přemetu bolševické propagandy, světlého to vzoru nebožtíka (Josepha) Goebbelse.⁴⁶

---

⁴⁵ Dle výpovědi Karla Pecky z července roku 1949 byl tento článek vydán ve druhém čísle časopisu v únoru roku 1949. ABS, V-5455 MV, Karel Pecka a spol.

⁴⁶ Cituji z originálních článků, které byly zabaveny Karlu Peckovi dne 24.5. 1949 na nádraží v Tachově. ABS, V-5455 MV, Karel Pecka a spol.

Obrazová příloha č. 2: cyklostylovaná kopie první části článku „Znovuzrozený Goebbels“, která byla nalezena u Karla Pecky při jeho zatčení v Tachově.

47

... a slovenského lidu bud... teze... v roce 1937. Také opakoval Zápotocký v jednom ze svých nejvyšších projevů předš... jím... byla dvouletka uspořádána divoká reklama, takže si lid mohl na každém rohu přečíst, že "Dvouletý plán - dva stupně k blahobytu". Svobodné slovo komentoval tento předčasný slib tímto způsobem: Dvouletka - dva stupně k blahobytu, potom pětiletka - pět stupňů k blahobytu, takže nebude dlouho trvat a budeme mít k blahobytu celí schodiště. Nyní, po úspěšném uroučení dvouletky jsme teprve zjistili, že Svobodné slovo skutečně jen špinilo a rozvracelo snahu poctivých budovatelů o uskutečnění bla... hobytu. Kdo nevěří, že se "lidu" vede tak jako v roce 1937, tomu vskutku není pomoci.

V předvolební kampani v roce 1943 komunistický hlasatel "Týdne ve filmu" v každém kině tvrdil, že maloobchodníkům a živnostníkům nejen že nebude zabranováno v obchodní podnikání, naopak, že se jim dostane plné podpory min. vnitřního obchodu. Z dnešní situace však ani nejzastříbenější komunistů nemůže soudit, že maloobchod a živnosti jsou podporovány.

Není to tak dávno, co Duriš se štědrým úsměvem rozdával zemědělským vlastnickým dekrety na zkonfiskovanou půdu. Nebude to dlouho trvat a zemědělci, kteří jsou nyní na řadě jako oběť zesovětsování, budou si drci darované dekrety strčit za klobok. Z rozparcelované půdy se budou totiž tvořit kolchozy.

V roce 1945 byl učiněn dosud nevdaný a neudělaný nábor živnostníků k osídlování pohraničí. Bylo slibováno, že přesídlení hostanů živnosti do vlastnictví, slibována všemožná pomoc a dnes? Živnostníci nedostávají šatekly jen proto, aby se živnosti, jinž věnovali všechny své síly a schopnosti, nehlavý ani o peněžích investicích, vzdali a stali se pouhými námezdními silami.

Opět to byl Zápotocký, který po umoru přislíbil vydání emigrantů sviských pasů a možnost beztravného odchodu každému, komu se v lidově-demokratické republice nebude líbit. Zkuste si jít pro pas! V únorové revoluci byla vasokolektivním zaručena akademická svoboda v neztenčené míře. Již za několik dní však bylo jasné, že ani tento slib nebyl myšlen vážně, když značná část nekomunistických studentů a všichni nekomunističtí profesori byli přinuceni fakulty opustit. Výňik perzekuce studentstva ve formě vylučovacích pro... věrek je výřeholením snahy ministerstva školství o zachování aka... denických svobod.

Není možné vyčíselit a vyjmenovat všechny ty plané sliby ne pro jejich nedostatek, ale pro nedostatek místa. V zponínejte sami a jistě o mnohé prodloužíte řadu, zde načatou. Tedno však je jisté. Ne... ní možno věřit komunistickým slibům, aniž by člověk nebyl zklaman. Ovšem - n y s l i c í č l o v ě k !

Znovuzrozený Goebbels.

V českém biografu se po řadě romancí, rapsodií a strhujících válečných filmů objevil nový sovětský film "Mladá garda", tentokrát te epopej.

Varování předchozími hrachy, s jakými se sovětské film pravidelně setkávaly, uvedli komunisté tento film s barbarskou reklamou, nařídili povinnou návštěvu dělnictvu v továrnách, SČM a vůbec lidem. I kazují tak sami, že se český národ, prostý lid v to počítaje, rozhodl dříve pro jinou kulturu než je tato.

Film je po mnohých stránkách poučný. Ukazuje hornické nůsto, které po více než 25 letech komunistického panství padlo do rukou Němců. ... tam, jaká pohroma byla německá okupace, si nemusíme vykládat. Já... ká však musela být vláda komunistů, když vidíme ve filmu celou řadu... du postav, které okamžitě po příchodu Němců s nimi kolabují. Č... laji to jen ze slabosti, nebo jsou přesvědčeni, že vše je lepší než stalinistický socialismus?

Tento film ukazuje opravdu mnoho z toho, jaký je sovětský řád, kte...

Obrazová příloha č. 3: cyklostylovaná kopie druhé části článku „Znovuzrozený Goebbels“, která byla nalezena u Karla Pecky při jeho zatčení v Tachově.

5
rý učiví mladých lidí, téměř dětí, k tomu, aby na něj bojovali, zatím co soudruh komisař nůsta po krátké epizodě v ilegalitě zmizí, aby se objevil dvakrát v konci filmu. Jednou v bezpečí v sovětské stápu za frontou, odkud posílá zpět zblázněného uprchlíka, kterého četá na druhé straně fronty smrt. Podruhé po boji zase v bezpečí pronáší s velkou pomrou pohřební řeč nad těmi, za jejichž životy je stejně odpověden jako sám veliký Stalin, jehož výrobci filmu nezapomenou ubárat alespoň vyšitého na obraze. Ještě jedna je zajímavá. Němci nejsou již již smůlné nebo bestiální figury. Na to nezapomen, diváku, který jsi viděl dřívější filmy. S Němci se po válce bude nuset po dobrém, najednou tvrdí Stalin. Nevíme, co tomu řekne Rudé Právo, které do nedávna mohlo uštvat každého, kdo se jen slůvkem ozval proti nelidskému zacházení SNE s Němci. Ale české občanstvo se může jen zasmát novému přeretu bolševické propagandy, světlého to vzhru nebožtíka Goebbelse.

Próbné zprávy.

Nenechávej si výtiskrevie "Za pravdu" ležet doma. Dej další, rozšířuj zprávy Kantandou, podkopávej se všech sil dnešní režim! Připravuj cesty nastolení nového řádu! Přisíchej ke znovunastolení s v o b o d y !!

Rudé Právo ze dne 25. ledna 1949 tvrdí, že USA dodaly řeckému vládnímu vojsku již 800 000 tun válečného materiálu. Kdo dodává zbraňé partysmánům ?

Po řadě případů odstavení významných komunistů přichází další postižence. Generál Markos se vzdal velení nad řeckými povstalci, prý ze zdravotních důvodů. Kdy dojde řada na tebe, soudruhu ?

Zajděte si na některý sovětský film, který ukazuje, jak se tváří si-tičské pustiny němí v průmyslový ráj. Nepoložili jste si též někdy otázku, kdo tuhleto práci koná ? Podle názorů expertů se počet vězňů v sovětských koncentračních táborech odhaduje na 3 - 14 milionů lidí.

Slyšeli jste už o znaménkách, jimiž si komunističtí desítkáři označují dveře svých spoluobčanů ? To dělali kdysi Žebráci.

Práby byl v SSSR takový blahobyt a v USA taková bída, jak se všeobecně píše v našich novinách, nemuseli by sovětské úřady spíše přistěhovalectví omezovat než bránit sovětským občanům v cestování za hranice ?

Proč dolar, něna zbankrotšlé Ameriky, je tvrdou valutou, zatímco rubl, něna kvetoucího bohatého Ruska, je ve světovém obchodním styku naprosto bezcenný ?

Jak se proslýchá, bude po nečekaném a opravdu fenomenálním úspěchu vánoční balíčkové akce uspořádána ministerstvem výživy nová akce, tentokrát pro naše těžce zkoušené živnostníky. Balíčky, které tentokrát výjimečně nebudou za šnelimářskou cenu, budou obsahovat exportně prováčenou skobu a provaz.

Šdravíme srdečné vřechny čtenářé a rozšiřovatele našeho listu a těšíme se na shledanou v nové, svobodné a osvobozené republice.

N a z d a r !

5.2.2 Přepis provolání „Američanům!“

„My, českoslovenští občané, obracíme se k Vám s tímto listem. Soudíte americké komunisty, ale my zde v Československu nepovažujeme tento proces za záležitost pouze americkou. Je to záležitost celého svobodomyšlného světa.

Vážíme si americké demokracie. Považujeme ji za východisko příštího uspořádání svobodomyšlného světa. Proto varujeme! Komunisté nesmí nikdy rozvrátit tuto nejpevnější oporu svobodného lidstva, která je jedinou nadějí znásilněných národů žijících pod komunistickým jhem.

Komunisté na celém světě jsou stejní. Není rozdílu mezi vrahy z Moskvy, Varšavy, Bukurešti, Sofie, Budapešti a Prahy a těmi komunisty, které právě soudíte. I oni by jednoho dne násilím zasedli do Vašeho Bílého domu a ukázali svoji pravou tvář: hromadné vraždění a potlačování všech lidských svobod by bylo jejich prvním činem. K moci by se nedostal lid, nýbrž smečka násilnických utlačovatelů. Proto je suďte spravedlivě, ale přísně. Komunisté v celém světě musí pochopit, že jednoho dne je stihne spravedlivý tret za všechny zločiny, které napáchali. Ať je každému jasno, že násilí, fašistické či komunistické, nemůže nikdy zvítězit!

Jen tak uchráníte své rodiny, svoji svobodu a dáte naději všem utlačeným na celém světě v lepší zítřek.

I tento list je poznamenán rudým násilím. Nemůžeme (se) podepsat plnými jmény. Avšak v našich srdcích zůstala pevná víra v Atlantickou chartu, víra, že jednoho dne bude moci lid celého světa svobodně žít a jednat.“⁴⁷

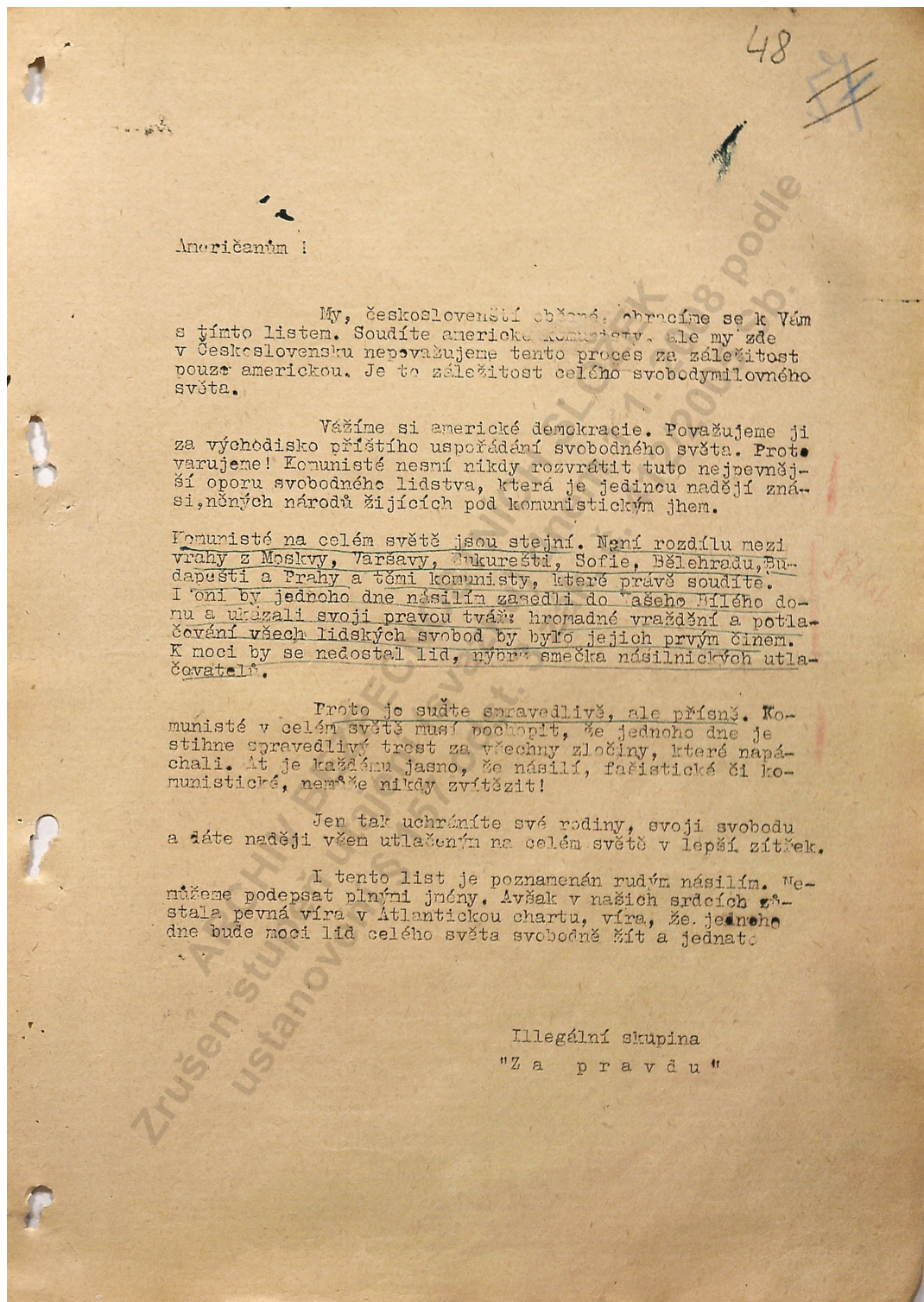
Tyto články prokazatelně napsala skupina okolo Karla Pecky, jejich kopie u něj byly zadrženy při jeho zatčení v Tachově. Zároveň je patrné (pokud přistoupíme na to, že poznámky napsané členy StB na okraji článků se v tomto případě zakládají na skutečném autorství), že Pecka napsal největší počet článků. To by ostatně odpovídalo i jeho novinářským ambicím. Pecka se navíc po svém propuštění z výkonu trestu roku 1960 stal spisovatelem. Otázka autorství dvou posledních článků bude předmětem 8. kapitoly.

---

⁴⁷ Cituji z originálních článků, které byly zabaveny Karlu Peckovi dne 24.5. 1949 na nádraží v Tachově. ABS, V-5455 MV, Karel Pecka a spol.

Obrazová příloha č. 4: cyklostylovaná kopie provolání „Američanům!“, která byla nalezena u Karla Pecky při jeho zatčení v Tachově.

Američanům !

My, českoslovenští občané, obracíme se k Vám s tímto listem. Soudíte americké komunisty, ale my zde v Československu nepovažujeme tento proces za záležitost pouze americkou. Je to záležitost celého svobodmilovného světa.

Vážíme si americké demokracie. Považujeme ji za východisko příštího uspořádání svobodného světa. Protivarujeme! Komunisté nesní nikdy rozvrátit tuto nejobvňjší oporu svobodného lidstva, která je jedinou nadějí znárodných národů žijících pod komunistickým jhem.

Komunisté na celém světě jsou stejní. Nemí rozdílu mezi vrahy z Moskvy, Varšavy, Bukurešti, Sofie, Bělehradu, Budapešti a Prahy a těmi komunisty, které právě soudíte. I oni by jednoho dne násilím zasedli do vašeho Bílého domu a ukázali svoji pravou tvář: hromadné vraždění a potlačování všech lidských svobod by bylo jejich prvním činem. K noci by se nedostal lid, nýbrž smečka násilnických utlačovatelů.

Proto je suďte spravedlivě, ale přísně. Komunisté v celém světě musí pochopit, že jednoho dne je stihne spravedlivý trest za všechny zločiny, které napáchali. Ať je každému jasno, že násilí, fašistické či komunistické, nemůže nikdy zvítězit!

Jen tak uchráníte své rodiny, svoji svobodu a dáte naději všem utlačeným na celém světě v lepší zítřek.

I tento list je poznamenán rudým násilím. Nemůžeme podepsat plnými jmény. Avšak v našich srdcích zůstala pevná víra v Atlantickou chartu, víra, že jednoho dne bude noci lid celého světa svobodně žít a jednat

Illegální skupina
"Z a p r a v d u "

6. Podstata obvinění a odsouzení členů skupiny

6.1. Trestní oznámení a podstata obvinění

Dne 9. září 1949 podává Krajské velitelství StB Praha na základě výsledků vedených s podezřelými v rozmezí července až září trestní oznámení na Státní prokuraturu. Karel Pecka, František Sádek, Antonín Řežáb a Vladimír Valenta jsou obviněni z trestného činu „psaní, tisknutí, rozmnožování a rozšiřování ilegálních časopisů a pokus o navázání spojení se zrádnou československou emigrací v zahraničí.“⁴⁸ Podstata obvinění spočívá v hanobení představitelů vlády, komunistické strany, Sovětského svazu a Stalina za účelem rozeštvání a rozvracení jednoty pracujících v rámci lidově-demokratické republiky. Zvláště zdůrazněn je článek „Znovuzrozený Goebbels“ kritizující film *Mladá Garda*, který podle všeho napsal František Sádek. Dalším obviněním je i pokus o překročení hranic za účelem získání informací pro další činnost skupiny.

Jako skutková podstata děje je u Františka Sádka uvedeno spojení s Peckou a Řežábem k vydávání ilegálního časopisu. V jeho bytě se měly konat schůzky a diskuze nad články připravenými k vydání. Dále je obviněn z toho, že pro tuto činnost získal i Vladimíra Valentu, který měl později dodat koncept dvou článků. Důraz je kladen i na Sádkovy politické postoje, podle kterých prý „nenávidí státní zřízení.“⁴⁹

Především část ohledně získání Vladimíra Valenty pro ilegální činnost je sporná a bude jí věnována zvláštní kapitola. Valenta samotný je zde popisován jako „zarputilý odpůrce našeho státního zřízení“, který se sám nabídl skupině ke spolupráci a podílel se i na plánovaném Peckově pokusu o přechod hranic. Také u Valenty je kladen zvláštní důraz na chování během vyšetřování: „Při výslechu na KV – StB se choval drze a povýšeně, aniž by uposlechl napomenutí, zarputile vše popřel. Při konfrontaci se Sádkem svoji vinu nepřiznal a tomu se do očí cynicky smál. Dle pověření v místě svého bydliště a okolí jest charakterizován jako typický třídní nepřítel.“⁵⁰ Z tohoto popisu je jasné, že komunistické orgány měly zvláštní zájem na Valentově odsouzení, především kvůli jeho politickým postojům.

---

⁴⁸ ABS, V-5455 MV, z trestního oznámení podaném dne 9. 9. 1949, Karel Pecka a spol.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ Tamtéž.

V závěru trestního oznámení jsou všichni jmenovaní obviněni z ochoty spojit se s kýmkoli za účelem svrhnutí státního zřízení, čehož využili i díky zastávání důležitých míst ve veřejném životě. Jsou tak označeni za třídní nepřátele, kteří mají být souzeni podle zákona na ochranu lidově-demokratické republiky a v případě, že by některý z nich nemohl být odsouzen, je vznešen požadavek na jejich předání do táborů nucených prací „na nejvyšší možnou dobu“.⁵¹

6.2 Vynesení rozsudku

Soud se na základě předneseného trestního oznámení koná za necelé dva měsíce na začátku listopadu 1949. Dne 2.11. je nad obžalovanými vynesen rozsudek. František Sádek, Antonín Řežáb, Karel Pecka a Vladimír Valenta jsou uznáni vinnými z toho, že „v době od ledna do května 1949 v Praze navzájem se spolčili, aby se pokusili zničit nebo rozvrátit lidovědemokratické zřízení nebo společenskou nebo hospodářskou soustavu republiky, zaručené ústavou, čímž spáchali zločin velezrady podle §1 odst. 1 lit. c/ odst. 2 zák. č. 231/48 Sb. a odsuzují se za to podle §1 odst. 1. lit. zákona k trestu těžkého žaláře zostřeného jedním tvrdým lůžkem čtvrtletně. Tresty odnětí svobody jsou pro jednotlivé členy skupiny vymezeny takto:

- 1/ Karel Pecka v trvání 11 let
- 2/ Dr. František Sádek v trvání 12 let
- 3/ Antonín Řežáb v trvání 11 let
- 4/ Vladimír Valenta v trvání 12 let

Dále jsou všichni odsouzení povinni zaplatit náklady trestního řízení. Každý z nich musí zaplatit peněžitý trest ve výši 15 000. – Kč, který se v případě nedobytnosti přeměňuje v těžký žalář v trvání jednoho měsíce. Antonínu Řežábovi je po přihlédnutí k jeho nevinné rodině zkonfiskována polovina majetku, všem ostatním je majetek zabaven celý. Nakonec všichni obžalovaní ztrácí svá občanská práva po dobu 5 let.

Důvodem pro odsouzení členů skupiny je vydávání ilegálního časopisu „Za pravdu“ v Praze a později i v Českých Budějovicích prostřednictvím Františka Zahrádky.

---

⁵¹ ABS, V-5455 MV, z trestního oznámení podaném dne 9. 9. 1949, Karel Pecka a spol.

Autorství článku „Znovuzrozený Goebbels“ a provolání „Američanům!“ je přiřknuto Vladimíru Valentovi stejně jako sepsání čtyř bodů, kterými se měl Karel Pecka řídit při ilegálním přechodu hranic. František Sádka je zmíněn jako prostředník, který seznámil Karla Pecku se svým příbuzným Milošem Cettlem, který měl Pecku bezpečně převést přes hranice.

Jednotliví obžalovaní si podle názoru soudu „svoje jednání vysvětlují různým způsobem a zejména otázku o politickém úkolu Karla Pecky hledí zeslabiti poukazováním na nejasnost formulace, na akademický ráz debaty o těchto bodech a konečně i tím, že Pecka s Dr. Sádkem těsně před Peckovým odjezdem se shodli na tom, že o této otázce již nebude hovořeno, v čemž spatřuji upuštění od této věci“.⁵²

Vladimír Valenta má být usvědčen zejména svědectvím Františka Sádka a výpovědí Karla Pecky. Jak bude uvedeno v kapitole č. 8, role Františka Sádka v celé kauze a jeho výpovědi jsou nadmíru problematické, stejně tak i Peckovo svědectví. To ale nezabránilo soudu Valentu odsoudit na 12 let.

Soud v závěrečném rozsudku připouští, že „třebaže obsah letáku nabádajícího Američany k přísnému potrestání amerických vedoucích komunistů v nedávném procesu i obsah ilegálního časopisu vyzývající k boji proti současnému režimu u nás a zesměšňující vedoucí státní činitele, sám o sobě by nenaplňoval skutkovou podstatu zločinu podle § 1 zák. č. 231/48 Sb., jest přece dostatečným důkazem nenávistného postoje obžalovaných k současnému režimu. Jest současně i vysvětlením další činnosti obžalovaných i důkazem o subjektivní stránce jejich viny na zločinu podle § 1 odst. 1 lit. c/odst. 2 citovaného zákona.“⁵³ Naplnění skutkové podstaty po stránce objektivní spatřuje soud v tom, že se všichni spolčili k tomu cíli, aby Pecka navázal zahraniční styky s exponenty cizí moci za účelem zisku zpráv o zahraniční činnosti odboje. Tím je podle soudu zcela naplněna skutková podstata velezrady.

Soud nakonec vyměřil tresty při dolní hranici trestní sazby kvůli menšímu rozsahu činnosti obžalovaných a také proto, že nebylo dosaženo styků se zahraničím. U Františka Sádka a Vladimíra Valenty byla ale shledána větší míra odpovědnosti vzhledem k jejich vzdělání a veřejnému postavení.

---

⁵² ABS, V-5455 MV, z rozsudku krajského soudu v Praze ze dne 2. 11. 1949, Karel Pecka a spol.

⁵³ Tamtéž.

Všichni odsouzení následně podávají odvolání k nejvyššímu soudu v Praze, ten ale rozsudek Státního soudu v Praze dne 8. 9. 1950 potvrzuje a Řežábovi k tomu zkonfiskuje celý majetek. V té době již většina z nich působí v pracovních táborech včetně Františka Sádka.

František Sádek je podmíněčně propuštěn dne 28. 4. 1956, podmínka byla stanovena na dobu 9 let.⁵⁴ Amnestií ze dne 1.12. 1957 mu byl prominut i peněžitý trest. Působí filmové tvorbě, spolupracuje především na scénářích, pracuje jako úředník v propagační tvorbě, věnuje se dabingu na Barrandově a natáčí televizní film *Lichá středa* (1963), k režii celovečerního filmu se už nedostává.

Vladimír Valenta je nakonec odvolacím soudem v březnu 1956 zproštěn obžaloby a propuštěn na svobodu, Antonín Řežáb a Karel Pecka jsou amnestováni roku 1960.

Nepovažuji za relevantní uvažovat zde o objektivitě soudu a vyšetřování, které jsou přinejmenším diskutabilní, v dalších částech práce bude věnován prostor zejména sporným momentům, které vycházejí ze zpráv o vyšetřování. Týká se to především komplikované role Františka Sádka a Vladimíra Valenty v celém případě. Dalším cílem bude v následujících kapitolách co nejsrozumitelněji popsat činnost celé skupiny od jejího vzniku a pokusit se vyjasnit roli Františka Sádka v celém případě.

---

⁵⁴ ABS, V-5455 MV, výpis z rejstříku trestů potvrzený dne 19.5. 1959, Karel Pecka a spol.

7. Činnost a odhalení skupiny

Jakým způsobem se František Sádek skutečně podílel na ilegální činnosti? Tato kapitola se zaměří na odhalení a dopadení celé skupiny, které vedlo k sérii zatýkání a výslechů, při nichž se jednotliví členové postupně přiznávali k účasti i v ilegální skupině „Za Pravdu“. Primárním zdrojem informací se staly přepisy výslechů jednotlivých osob a kniha rozhovorů s Karlem Peckou. Jednotlivé podkapitoly dodržují chronologickou návaznost událostí, začleněna je i tematická podkapitola objasňující činnost Miloše Cettla. Tento diachronní postup umožní logické utřídění informací získaných z několika zdrojů. Cílem této kapitoly je objasnění všech detailů spojených s odhalením celé skupiny a její činnosti, které povedou i k popsání činů a postojů Františka Sádka.

Primární zdroje informací byly získány z přepisů výpovědí Karla Pecky a Antonína Řežába. Je nutné upozornit, že docházelo k vynucování těchto přiznání pod fyzickým i psychickým nátlakem a v některých směrech tak mohou být zavádějící.⁵⁵ Jednotlivé výpovědi budou komparovány mezi sebou a pomocí deduktivní metody bude možno dojít k jednoznačným závěrům.

První Peckova výpověď byla zaznamenána dne 8.7. 1949 v Praze, 6 týdnů po jeho zatčení⁵⁶. Výpověď Antonína Řežába byla zaznamenána dne 13. 8. 1949 (k Řežábovu zatčení došlo na základě jeho výpovědi dne 16. 8. 1949). Tyto výpovědi poskytují zřetelnou logickou a časovou osu činů celé skupiny, zároveň se dozvídáme o době a způsobu zapojení Františka Sádka.

---

⁵⁵ Karel Pecka ve svých vzpomínkách zevrubně popisuje násilné jednání vyslychajících včetně bití nebo pálení prstů. LUKEŠ, Jan. *Hry doopravdy – rozhovor se spisovatelem Karlem Peckou*. 1. vyd. Praha – Litomyšl : Paseka, 1998, s. 55-56. ISBN 80-7185-197-3.

⁵⁶ K dispozici je i výslech Pecky zaznamenaný v Tachově dne 25.5. 1949. V tom uvádí téměř totožné informace jako u následujícího výslechu. Sám Pecka nicméně v knize rozhovorů s Janem Lukešem uvádí, že k činnosti spjaté se skupinou „Za pravdu“ se nepřiznal až do uvedeného červencového výslechu. Kdyby navíc orgány StB věděly o činnosti Sádka, Řežába či Valenty již v květnu, neprodleně by je zadrželi. Zřejmě se tedy jedná o chybně označený protokol, jiný způsob vysvětlení by odporoval logice. ABS, V-5455 MV, Karel Pecka a spol.. LUKEŠ, Jan. *Hry doopravdy – rozhovor se spisovatelem Karlem Peckou*. 1. vyd. Praha – Litomyšl : Paseka, 1998, s. 57. ISBN 80-7185-197-3.

7.1 Činnost skupiny, jak ji ve výpovědích prezentovali Karel Pecka a Antonín Řežáb

Karel Pecka uvádí, že chtěl po dokončení středního vzdělání studovat žurnalistiku na vysoké škole, kam ho ale z politických důvodů nepřijali. Začal tedy pracovat ve firmě Tesla jako administrativní úředník. Po příjezdu do Prahy se obrací na svého známého z Českých Budějovic Antonína Řežába, u kterého přespává do poloviny září roku 1949.

Při návštěvě Řežába v jeho košířské kanceláři, kde pracoval jako politický tajemník lidové strany, povšiml si Pecka, že Řežáb má v kanceláři cyklostyl a psací stroj. Po tomto zjištění Řežába upozorňuje, že s takovýmto vybavením by mohli něco podniknout. S Řežábem poté přerušuje veškeré styky až do ledna 1949, kdy jej znovu navštívuje v jeho kanceláři za účelem vydávání ilegálního časopisu. Řežáb s tímto návrhem souhlasí a asi za týden společně vydávají první číslo ilegálního časopisu „Za pravdu“. Těchto časopisů vytiskli 35 kusů, roznášeli je po domech a dávali do schránek na dopisy.⁵⁷

Tuto Peckovu výpověď potvrzuje i Antonín Řežáb: sám ve své výpovědi přiznává, že jej v lednu 1949 navštívil Karel Pecka s návrhem na vytvoření ilegálního časopisu. Řežáb s tímto návrhem souhlasil a sám vymyslel název skupiny, tedy „Za pravdu“. Pecka napsal většinu článků do tohoto prvního čísla, Řežáb dle vlastních slov přispěl úvahou o socialismu. Sám poté vytiskl 35 letáků, které předal Peckovi. Jejich rozšiřování nicméně kategoricky odmítá.⁵⁸

Následně Karel Pecka přiznává, že koncem ledna 1949 navštívil Františka Sádka, se kterým se seznámil v divadle Umění lidu. Poté navštívil Sádka ještě dvakrát a v tu chvíli se mu svěřil, že vydává s Řežábem ilegální časopis „Za pravdu“, který tisknou v kanceláři sekretariátu lidové strany v Praze.⁵⁹

---

⁵⁷ ABS, V-5455 MV, výpověď Karla Pecky ze dne 8.7. 1949, Karel Pecka a spol.

⁵⁸ ABS, V-5455 MV, výpověď Antonína Řežába ze dne 13.8 1949, Karel Pecka a spol.

⁵⁹ František Sádek ve výslechových protokolech uvádí, že se oba poznali díky Peckově tehdejší přítelkyni, jistě Kotové, s níž Sádek natáčel film *Červená ještěrka*. Ta Sádce slíbila knihu, kterou mu měl Pecka zanešt. To potvrzuje Sádek i při pohovoru s příslušníky StB v roce 1960, čtyři roky po svém podmíněném propuštění z vězení. Nicméně z hlediska celého případu má tato informace marginální hodnotu. ABS, V-5455 MV, výpověď Františka Sádka ze dne 11. 7. 1949, Karel Pecka a spol. ABS, V 5455 MV, operativní podsvazek, Pecka Karel a spol.

Pecka dle své výpovědi přinesl první číslo časopisu Františku Sádka a požádal jej o spolupráci ve formě příspěvku o kultuře. Pecka doslova uvádí, že „jmenovaný s tímto plně souhlasil a příspěvek slíbil.“⁶⁰ Druhé číslo časopisu vydávají v únoru roku 1949 a do tohoto čísla přispívá Sádek článkem „Znovuzrozený Goebbels“. Druhé číslo bylo též vydáno v počtu 35 kusů. Tyto roznesli po domech stejným způsobem jako předchozí. Asi za 14 dní po vydání druhého čísla časopisu „Za pravdu“ přinesl Sádek koncept k tištění letáku s nadpisem „Američanům!“ Tento koncept všichni přítomní, tedy Sádek, Pecka a Řežáb, schválili a Řežáb jej rozmnožil v počtu 50ti kusů, které roznesli po domech a do schránek na dopisy. K vydání třetího čísla časopisu již nedošlo z důvodů přeložení Řežába na jiný sekretariát.

Antonín Řežáb tuto Peckovu výpověď potvrzuje. Uvádí, že asi za tři týdny po vydání prvního čísla letáku „Za pravdu“ k němu přišel Karel Pecka a řekl mu, že jej seznámí s jistým člověkem, který by s nimi chtěl spolupracovat. Krátce nato oba navštěvují Františka Sádka v jeho bytě v Praze II. Zde všichni tři hodnotili obsah prvního letáku „Za pravdu“. Poté všeobecně hovořili o kultuře a podle doslovné výpovědi Řežába „se Sádek nabídnul, že nám napíše článek o věcech, které dobře ovládá.“⁶¹

14 dní na to se všichni tři opět schází v bytě Sádka, kterého Řežáb celkem navštěvuje asi osmkrát. Při jedné z těchto návštěv u Sádka od něj obdržuje provolání „Američanům!“ Toto provolání Řežáb sám vytiskl jako dodatek k druhému číslu letáku „Za pravdu“.

V době vydání provolání „Američanům!“ přichází k Řežábovi domů Karel Pecka a informuje jej, že chce ilegálně odejít za hranice. Při další návštěvě Sádek předává Peckovi bodový seznam úkolů, které má Pecka za hranicemi zjistit. Jedním z nejdůležitějších bodů bylo stanovisko Národní rady k příštímu uspořádání Evropy. V případě, že by toto uspořádání souhlasilo s pojetím skupiny, se má na Národní radu napojit a v opačném případě pracovat i proti ní.

Karel Pecka pokračuje tím, že koncem března 1949 navštívil Sádka, kterému řekl o svém úmyslu překročit československé hranice. Sádek Peckovi doporučil jistého Nováka, s nímž ho následně seznámil. Tento Novák je Sádkův tchán Miloš Cettl, který

---

⁶⁰ ABS, výpověď Karla Pecky ze dne 8.7. 1949, Karel Pecka a spol.

⁶¹ ABS, V-5455 MV, výpověď Antonína Řežába ze dne 13.8 1949, Karel Pecka a spol.

se Peckovi představil pod falešným jménem a který měl zařídit přechod přes hranice.⁶² Dne 31. 3. 1949 Pecka z těchto důvodů vystupuje ze zaměstnání. Po dlouhém odkládání říká v dubnu 1949 Cettlovi/Novákovi na schůzce, že již nemá finance a na jeho radu odjíždí k babičce do Českých Budějovic, kde čeká na Cettlova/Novákovu zprávu. Začátkem května 1949 navštěvuje Pecku jemu neznámá žena a vyřizuje mu, že jeho přechod přes hranice zatím není možný a aby nikam nechodil, že jej Cettl/Novák vyrozumí. Asi za deset dní, 23. 5. 1949, tato žena navštěvuje Pecku znovu. Ten s ní sice nemluvil, protože v tu dobu nebyl doma, ale ze situace odvozuje, že je přechod již zařízen a druhý den odjíždí dle pokynů Cettla do Tachova. Ještě v Praze Cettl Peckovi tvrdí, že ho Tachově bude očekávat buď on sám, nebo paní Revelová, kterou oba znají z jejich společných schůzek. Z Českých Budějovic do Tachova Pecka odjíždí dne 24. 5. 1945 v odpoledních hodinách. Do Tachova přijíždí ve 20:30 hodin a po vystoupení z vlaku jej zadržují orgány StB a nalézají u něj několik čísel časopisu „Za pravdu“, které si Pecka vzal s sebou kvůli prokázání odbojové činnosti v zahraničí.

Výpovědi Pecky a Řežába poměrně jasně ukazují na Sádka jakožto vědomého a aktivního účastníka celé skupiny, se kterým se seznámili v lednu roku 1949. Sádek se s nimi několikrát osobně sešel ve svém bytě, souhlasil s vydáváním ilegálních tiskovin a sám dodal dva články, jichž je patrně i autorem. Po odchodu Řežába na jiné místo zajistil Sádek Peckovi schůzku se svým tchánem Milošem Cettlem. František Sádek si tak byl vědom odchodu svého známého ilegálně přes hranice, zároveň dle výpovědi dodal Peckovi seznam úkolů, které měl vykonat v cizině.

7.2 František Sádek a jeho setkání s Františkem Zahrádkou

Že se František Sádek aktivně podílel na činnosti skupiny i po vydání obou čísel časopisu v lednu a únoru 1949, potvrzuje i následující výpověď Františka Zahrádky. Ten se prostřednictvím Karla Pecky seznámil i s ostatními členy skupiny a stal se vedoucím její odnože v Českých Budějovicích pod krycím jménem „Pavel“. Poskytuje

---

⁶² Karel Pecka v knize rozhovorů uvádí, že mohl bez pomoci další osoby překročit hranice do Rakouska nedaleko Vyššího Brodu, nechtěl ale do případu zatáhnout nikoho z členů rodiny. LUKÉŠ, Jan. *Hry doopravdy – rozhovor se spisovatelem Karlem Peckou*. 1. vyd. Praha – Litomyšl : Paseka, 1998, s. 49. ISBN 80-7185-197-3.

zde informace o několikerém setkání s Františkem Sádkem v Praze a o tom, co mezi sebou dotyční projednávali.

S Karlem Peckou se Zahrádka poznal roku 1945 na skautském táboře a stýkal se s ním až do Peckova zatčení v květnu 1949. V dubnu se s Peckou setkává v Českých Budějovicích. Zahrádka projevuje zájem přchnout do Německa a pracovat v ilegaltě. Pecka mu následně nabízí spolupráci s organizací „Za pravdu“. Ve svém bytě v Budějovicích pak ukazuje Zahrádkovi druhé číslo časopisu.

Několik dnů po této dubnové schůzce se Zahrádka spolu s Peckou vypravují do Prahy, aby se zde setkali s mužem, jenž vystupuje pod krycím jménem „Beďa“. Tento „Beďa“ měl být členem organizace „Za Pravdu“ a chtěl se se Zahrádkou seznámit.

V Praze se ve večerních hodinách všichni tři setkávají a Pecka představuje Zahrádku pod krycím jménem „Pavel“. Při této schůzce jednájí o rozmnožování a rozšiřování ilegálních letáků a že by tyto letáky bylo možno odesílat poštou pomocí adres z telefonního seznamu. Dále se domlouvají na tom, že za Zahrádkou bude do Českých Budějovic vyslán jeden člen organizace, který se později představí jako Tonda Kovařík. František Zahrádka během výslechu Kovaříka identifikuje jako Antonína Řežába. V pozdních večerních hodinách má Zahrádka přenocovat u kamaráda zmíněného „Beďi“. Zahrádka vypovídá, že „asi o 23 hodině se k nám v jedné ulici přidal jeden muž oblečený v županu, který vystoupil z jednoho domu. Tomuto muži jsem byl Peckou a „Beďou“ předán a u tohoto jsem přenocoval.“⁶³ Tento muž vystupující pod krycím jménem „Beďa“ je později Zahrádkou identifikován jako František Sádek, o čemž svědčí i vnější popis tohoto muže uvedený Zahrádkou: stáří 35 let, hubený v obličejí, štíhlé postavy. Muž, který Zahrádkovi poskytl ubytování, je v protokolu zaznamenaném u odvolacího soudu z roku 1956 označen jako Vladimír Valenta, Sádkův blízký spolupracovník, který byl později zatčen a obviněn z protistátní činnosti v důsledku výpovědi Františka Sádka.⁶⁴

Týden po pražské schůzce navštěvuje Antonín Řežáb pod krycím jménem „Tonda Kovařík“ Františka Zahrádku spolu s konceptem letáku „Komunistický mír“. Zahrádka

---

⁶³ ABS, sign. 302 522 23, výpověď Františka Zahrádky ze dne 5.9. 1949 na KV-StB v Českých Budějovicích, Zahrádka František a spol.

⁶⁴ ABS, V-5455 MV, záznam z odvolacího soudu konaném roku 1956, Karel Pecka a spol. ABS, výpověď Františka Sádka ze dne 15. 8. 1949, Karel Pecka a spol.

má tento koncept dále namnožit. Řežáb alias Kovařík má dále fungovat jako spojka mezi Peckou a Zahrádkou.

Zahrádka se několik dní nato schází s Ivanem Mánekem, svým známým ze skauta a se vším se mu svěřuje. Mánek navrhuje, že vytisknou letáky ve skautské klubovně, kde mají k dispozici cyklostyl. Na Zahrádkův popud se k dvojici připojuje ještě jeho známý Miroslav Mikeš. Tito tři pak dne 29.4. 1949 tisknou v klubovně Junáka několik listů letáku „Komunistický mír“.

15. května 1949 se Zahrádka setkává s Řežábem alias Kovaříkem, který mu předává koncept dalšího letáku spolu s blánami pro cyklostyl. Tento koncept přepisuje Zahrádka za pomoci své známé Marie Králové na obdržené blány. Tyto listy byly patrně sepsány Peckou a Řežábem, několik článků přidal i Zahrádkův známý z Českých Budějovic Ivan Mánek.

Týden před svatodušními svátky na přelomu května a června 1949 se Zahrádka společně s Řežábem vydávají do Prahy na předem sjednanou schůzku. Zde se oba setkávají se Sádkiem alias „Bed'ou“, který jim má poskytnout finanční prostředky. Při rozhovoru trvajícím asi 30 minut se mluvilo o penězích a o tom, že se neví, kde se zdržuje Karel Pecka. Sádek alias „Bed'a“ taktéž podotknul, že odjede z Prahy⁶⁵

Tato českobudějovická odnož pražské skupiny založená Františkem Zahrádkou vytiskla celkem 70 kusů letáků, a to v klubovně místního JUNÁKA. Další osudy Františka Zahrádky jsou více než pohnuté, nicméně pro tuto práci už mají pouze minimální význam.⁶⁶

---

⁶⁵ Sádek měl patrně odjet do Krkonoš, kde spolu s Vladimírem Valentou pracovali na scénosledu filmu *Severní nádraží*. ABS, V-5455 MV, výpověď Františka Sádka ze dne 11. 7. 1949, Karel Pecka a spol.

⁶⁶ Zahrádka po druhé pražské schůzce získává za přítomnosti Řežába příslib pomoci ilegální organizaci od bývalého vojenského letce Sylvestera Müllera. V měsíci červenci Zahrádka spolu se svým známým Františkem Valachem překračuje hranice do Německa, kde se ve Straubingu setkává s důstojníkem americké tajné služby CIC a nabízí mu spolupráci. Dále Zahrádka přislíbuj, že americké tajné službě dodá adresy osob, s nimiž pracoval v ilegalitě a během 15 dnů se má vrátit zpět spolu s osobou, která by taktéž byla ochotná spolupracovat s CIC. 28. července Zahrádka za asistence Američanů překračuje hranice ČSR a vrací se zpět do Českých Budějovic. 6. srpna 1949 se k Zahrádkovi připojuje Sylvester Müller a společně vyráží na cestu do Německa. Zahrádka má u sebe na důkaz své protistátní činnosti leták s názvem „Komunistický mír“. Dne 8. 8. 1949 předává americké tajné službě uvedený leták a také jména osob, s nimiž spolupracoval: Karla Pecky, Antonína Juce (nejspíš Řežába alias Kovaříka), Ivana Mánka, Miroslava Mikeše, Marie Králové a zmiňuje taktéž jméno Františka Sádka alias „Bed'i“. Agenti CIC Zahrádku žádají, aby získal pro spolupráci vlivné funkcionáře KSČ a vojenské činitele; žádají také informace o členech StB a upozorňují, že letákové akce nebo převádění lidí přes hranice nemají pro ně žádnou hodnotu. Zahrádka zde také získává pistoli ráže 7.65 a 30 kusů ostrých nábojů. S. Müller je taktéž vyzbrojen jedním kusem pistole. Müller získává krycí jméno „Míša“, Zahrádka dostává krycí jméno „Josef“ a dne 11. 8. překračují hranice zpět do ČSR. S. Müller Zahrádkovi v Českých Budějovicích předává materiály ohledně členů StB a ten plánuje svůj třetí přechod za hranice a hodlá tyto materiály odevzdat členům CIC. Zahrádka je následně zadržen příslušníky StB dne 3.9. 1949. U výslechu uvedl jména svých spolupracovníků včetně členů pražské skupiny „Za Pravdu.“ Zahrádka svou protistátní činnost následně omlouvá tím, že je dobrodružné povahy a že v takovémto jednání spatřoval určité

František Zahradka ve své výpovědi mluví o aktivní účasti Františka Sádka v celé organizaci. Více než dva měsíce po vydání druhého čísla časopisu „Za Pravdu“ se spolu setkávají v Praze a mluví spolu o postupu rozšiřování ilegálních letáků. František Sádek promýšlí především poskytnutí financí. Na Sádka aktivní zapojení v jarních měsících roku 1949 poukazuje i Karel Pecka, který po seznámení s výpovědí Františka Zahradky upřesňuje svou vlastní výpověď a potvrzuje své styky s ním. Všichni tři se tak v měsíci dubnu skutečně měli setkat v Sádkaově bytě a probírat další postupy při protistátní činnosti. Samotný Sádek nicméně ve svých výpovědích trval na tom, že se po vydání druhého čísla časopisu v únoru 1949 od celé skupiny distancoval. Výpovědi Pecky a Zahradky ale potvrzují opak.

7.3 Zatčení Karla Pecky

Jakým způsobem tedy došlo k odhalení a pozatýkání celé skupiny „Za pravdu“, v níž figuroval i František Sádek? K prozrazení došlo v důsledku zatčení Karla Pecky na nádraží v Tachově dne 24. května 1949. Důležitou roli zde sehrál i Sádkaův tchán Miloš Cettl, který přispěl k Peckovu prozrazení. Karel Pecka zevrubně popisuje své zatčení a následné výslechy v rozhovorech vedených s Janem Lukešem. Následující řádky budou líčit události, které se odehrály v rozmezí dnů 24. 5 až 11. 7. 1949, kdy byl Pecka konfrontován se zatčeným Františkem Sádkaem. Tyto týdny se pro celou skupinu ukázaly být stěžejními. Karel Pecka se snažil Řežába se Sádkaem varovat, že hrozí jejich zatčení Státní bezpečností a nabádal je k útěku za hranice, oni ale na jeho naléhání nedbali a došlo tak k jejich zatčení.

Na popud Miloše Cettla, Sádkaova tchána, se Pecka vydává do Tachova za účelem ilegálního přechodu hranic: „Já jsem byl oblečen jako obyčejný cestující s kufrem, v obleku s kravatou, protože jsem dostal pokyn, že na vlastní přechod se upravíme až Tachově. Všichni se svými ruksaky na nádraží prošli, a když jsem šel já, jediný slušně oblečený člověk mezi nimi, hned mě dva pánové u vchodu lapli a kam jdu a co mám

---

rozrušení a dobrodružství ze svého jinak klidného života. ABS, sig. 302 522 23, výpověď Františka Zahradky ze dne 5.9. 1949 na KV-StB v Českých Buďejovicích, František Zahradka a spol.

v úmyslu.⁶⁷ Pecka se snaží přesvědčit příslušníky StB, že chce navštívit paní Revelovou za účelem získání práce, na čemž se předtím s Cettlem vzájemně domluvili. Pecka neprozrazuje žádná jména a doufá, že bude obviněn pouze z pokusu o přechod hranic, nikoli z protistátní činnosti. Byly u něj sice objeveny letáky skupiny „Za pravdu“, které si s sebou vzal pro prokázání odbojové činnosti v zahraničí, ale k jejich autorství se při výslechu v Tachově nepřiznal a měl v plánu tvrdit, že je od někoho dostal. Dále Pecka vyslovuje domněnku, že ho státní policii udal převaděč, tedy Miloš Cettl: „Velmi záhy se ukázalo, že všechno byl takový kuhhandl (...) Převaděč, aby si zachoval volné ruce, prostě bezpečnosti vždycky někoho pustil. Někoho bezvýznamného, z něhož neměl například žádné peníze. Dalo se to poznat už z toho, že když jsem měl po osobní prohlídce a po prohlídce zavazadla, začli mi sami říkat, odkud jdu, kdo mi dal informace, prostě údaje, které od nikoho jiného než od něj získat nemohli.“⁶⁸

Zde se vyskytují zdánlivě nezodpověditelné otázky: udal by Miloš Cettl Karla Pecku orgánům StB, pokud věděl, že stopa může vést až k jeho zeti? Nebo si tuto skutečnost neuvědomoval a Pecku i tak nahlásil? Na druhou stranu Cettl nevěděl o Sádkově přímém zapojení do skupiny „Za pravdu“. Jednalo se snad o dílo náhody, že na nádraží v Tachově zadrželi zrovna Pecku? Mohl ho nahlásit někdo cizí? Takto položené otázky vyžadují prozkoumat blíže osobnost Miloše Cettla, kterého Pecka označuje za hlavního viníka jeho prozrazení.

7.4 Osobnost Miloše Cettla a jeho role v celém incidentu

Osoba Miloše Cettla je dodnes zahalena tajemstvím, vzhledem k jeho přímému kontaktu se členy organizace je ale nutné jej blíže představit. Poté budeme moci s větší přesností určit, zda právě on mohl nahlásit Karla Pecku místním úřadům a tím nepřímo způsobit prozrazení a následné odsouzení celé skupiny včetně Františka Sádka.

---

⁶⁷ LUKÉŠ, Jan. *Hry doopravdy – rozhovor se spisovatelem Karlem Peckou*. 1. vyd. Praha – Litomyšl : Paseka, 1998, s. 49. ISBN 80-7185-197-3.

⁶⁸ U Karla Pecky se během prohlídky našly 2 letáky nadepsané „Za pravdu“ a 4 letáky obsahující provolání „Američanům!“ ABS, V-5455 MV, Karel Pecka a spol. LUKÉŠ, Jan. *Hry doopravdy – rozhovor se spisovatelem Karlem Peckou*. 1. vyd. Praha – Litomyšl : Paseka, 1998, s. 50. ISBN 80-7185-197-3.

Miloš Cettl měl za sebou komplikovanou minulost. Od listopadu 1918 do začátku třicátých let sloužil v československé armádě, roku 1931 se oženil s Miladou Pokornou, s níž měl pět dětí včetně Milady, první manželky Františka Sádka. Roku 1939 vydává publikaci *Zánik Československa a jeho vojensko-politické příčiny* kritizující Edvarda Beneše, v níž zároveň obdivuje proněmeckou politiku. Údajně měl být i agentem britské tajné služby (IS). Během války se stýká s Marií Šindelářovou alias Revelovou, s níž má celkem dvě děti.⁶⁹

Na příkaz IS měl Cettl vstoupit do německé Zentralfilmstelle jako filmový scenárista, zároveň ale panují domněnky, že sloužil Gestapu pod krycím jménem Rossini a po skončení války je obviněn z konfidentství. Roku 1945 režíruje propagandistický stříhový dokument *Kolesa dějin*, v němž je Německo vykresleno jako ochránce Čech a Moravy.⁷⁰ Po válce měl vstoupit do služeb československého ministra vnitra. V roce 1947 se má stát členem tajné služby a pracovat pro kontrarozvědku zejména v okolí Tachova spolu se svou přítelkyní Marií Šindelářovou. V srpnu 1951 byl Cettl zastřelen na hranicích pohraniční hlídkou, když převáděl do Německa manželský pár Nezvalových. U sebe měl falešnou občanskou legitimaci na jméno Oskar Bergman a německý průkaz z britské okupační zóny na falešné jméno Karel Hasner.⁷¹

V operativních svazcích StB je označován za „věrného nohsleda neslavného ministra školství Emanu Moravce (...) Po revoluci byl 6 měsíců vězněn za svojí bývalou činnost (...) V daném případě se jedná o osobu, která jest velmi záporného postoje proti dnešnímu lidově-demokratickému režimu, dále se štítí poctivé práce (...) a jest plně možné, že by pracoval v zájmu cizí moci za peněžní zisk proti státu, jelikož jeho charakter jest velmi špatný (...) bylo poukázáno, že by byl velmi zralý pro pracovní tábor“⁷²

Na dotaz Státní prokuratury v Praze, zda bude podáno trestní oznámení na Miloše Cettla v trestní věci Pecka a spol., bylo krajským velitelstvím StB v Praze odpovězeno, že „v současné době nemůžeme z vyšších zájmů proti jmenovanému jakkoliv zakročiti, protože by tím bylo narušeno šetření důležité věci související s touto osobou. Z tohoto

---

⁶⁹ Jedná se o stejnou osobu, se kterou se měl Karel Pecka setkat v Tachově a prostřednictvím které dodával Miloš Cettl Peckovi vzkazy a informace.

⁷⁰ Viz BLAŽEK, P. 2007. „Podkopávej ze všech sil dnešní režim!“ *Ilegální tiskoviny odbojové skupiny Za Pravdu (1949)* [online]. Ústav pro studium totalitních režimů [citováno 20.2. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/0701-134-161.pdf>>.

⁷¹ MAŠKOVÁ, T. *Portréty usmrcených – Cettl, Miloš (2.8. 1903 – 23.1. 1951) alias Oskar Bergman* [online]. Ústav pro studium totalitních režimů [citováno 20.2. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://ustrcr.cz/cs/milos-cettl>>.

⁷² ABS, V-5455 MV, operativní podsvazek – Karel Pecka a spol.

důvodu žádáme, aby státní prokuratura přihlédla k okolnosti námi uvedené a vyloučila případ jmenovaného z akce Pecka a spol. – a věc považovala prakticky za skončenou.“⁷³

Z těchto záznamů vyplývá, že Miloš Cettl spolupracoval s tehdejší Státní bezpečností, zároveň u něj bylo vysloveno podezření ze spolupráce s nacistickým Německem i se západními mocnostmi. Fungoval tak jako dvojitý až trojitý agent a možnost, že úřadům ohlásil jméno Karla Pecky, se zdá být vzhledem k jeho minulosti více než pravděpodobná. František Sádek ve své výpovědi uvedl teoretickou možnost Cettlovoy iniciativy, protože ten na Pecku pouze zlořečil pro jeho neuctivost a doslova Sádka sdělil, že „to s Peckou vyřídí.“⁷⁴ Tím, že František Sádek seznámil Karla Pecku se svým tchánem, tak nevědomky prozradil i sám sebe a díky Cettlově akci byl následně obviněn a odsouzen spolu s ostatními členy skupiny.

7.5 Pobyť Karla Pecky ve vazbě - prozrazení Františka Sádka a Antonína Řežába

Karel Pecka se tak přičiněním Miloše Cettla ocitá dne 24. 5. 1949 v rukou Státní bezpečnosti. Pecka byl opakovaně podroben krutým výslechovým metodám, které ho měly donutit k úplnému přiznání: „Do naha, zavázat oči, klacky... Šlo to velmi rychle. Ani jsem neviděl, kolik jich na mě bylo: dva sepisovali první protokol, ostatní jsem přes zavázané oči neviděl. Snažil jsem se trvat na tom, že ty časopisy jsem dostal, ale přiznal jsem, že jsem přijel s tím, že pokud bych nesehnal tu paní, pokusil bych se o přechod. (...) (Doznal jsem se) po bití a potom, co na mě poslali psa. Bylo to dost nepříjemné.“⁷⁵ Tyto metody vedoucí k vynucenému přiznání se dle svědectví Pecky dále stupňovaly.

Druhý den na to převáží Pecku do Plzně, kde stráví zhruba týden a poté jej přesunují do Prahy na neslavnou Bartolomějskou „čtyřku“.⁷⁶ Zde je podroben sérii výslechů, při nichž však neprozrazuje žádná jména ohledně vydávání ilegálního časopisu a trvá pouze na pokusu o přechod. Na cele se setkává s jistým Vilímem, tajemníkem sociální

---

⁷³ ABS, V-5455 MV, operativní podsvazek – Karel Pecka a spol.

⁷⁴ ABS, V-5455 MV, výpověď Františka Sádka ze dne 15. 8. 1949, Karel Pecka a spol.

⁷⁵ LUKÉŠ, Jan. *Hry doopravdy – rozhovor se spisovatelem Karlem Peckou*. 1. vyd. Praha – Litomyšl : Paseka, 1998, s. 51. ISBN 80-7185-197-3.

⁷⁶ Tento vězeňský objekt sloužil kriminální ústředně i krajskému velitelství StB v Praze jako vazba a soustředovací stanice pro tábory nucených prací. TOMEK, P. *Vězeňství - věznice Praha – Bartolomějská ulice*. [online] Totalita.cz [citováno 20.2. 2014]. Dostupné z WWW: <http://totalita.cz/vez/vez_vez_pha_barolom.php>.

demokracie, který měl brzy věznici opustit. Pecka jej žádá, aby vyřídil vzkaz jeho přítelkyni o tom, kde se právě nachází. Zároveň měl varovat Františka Sádka a Antonína Řežába a doporučit jim odcestování ze země. Pecka si byl v tuto chvíli vědom, že pokud budou výslechy pokračovat v podobném tempu a takovými metodami, bude nakonec muset jména svých spolupracovníků prozradit.

Z výpovědi v srpnu zadrženého Vladimíra Valenty vychází, že když Františka Sádka pracovně navštívil v jeho bytě, Peckova přítelkyně Kotová na popud Vilíma k Sádce opravdu přišla a sdělila mu situaci, v níž se Pecka nachází.⁷⁷ Karel Pecka ve svých vzpomínkách uvádí, že se po svém propuštění z vězení roku 1960 bavil s Řežábem i Sádkiem a ti mu Vilímovu návštěvu potvrdili. Oba se ale domnívali, že časopis nepředstavuje ohrožení a že Pecka bude obviněn pouze z pokusu o přechod hranic. Ať už Peckova přítelkyně nebo samotný Vilím sdělili Sádce cokoli, ten nijak nereagoval, dál pokračoval s Valentou na práci u filmu *Severní nádraží* a místo svého pobytu nezměnil.⁷⁸

Pecka se své spolupracovníky pokusil varovat a donutit je odejít ze země ještě jednou prostřednictvím motáku ukrytém v košili při výměně prádla, pro které si přišla Peckova přítelkyně: „Napadla mě klasická myšlenka motáků, jak to známe z kriminální literatury: moták jsem sroloval a zastrčil místo výztuhy do límečku špinavé košile. Znovu jsem v něm opakoval výzvu, aby opustili loď a že já to vezmu všechno na sebe. Jenže za čtrnáct dní mi moták přišel zpátky i s vypranou košilí – prostě ji (Peckovu přítelkyni) nenapadlo prádlo prohlédnout. Vrátil se mi žmolek, ještě na konci čitelný, jak ji miluji.“⁷⁹

Je otázkou, zda by i po tomto varování Sádka s Řežábem nějak reagovali a skutečně odešli ze země. Nicméně Pecka na přelomu června a července absolvuje sérii tří vyčerpávajících výslechů, po kterých je mu jasné, že jména, která po něm požadují příslušníci StB, brzy prozradí: „Chtěli ze mě dostat, jak to bylo s časopisem - kdo ho dělal. Kdo organizoval můj přechod. Hlavně chtěli jména.“⁸⁰

Dle svých slov chtěl dát přátelům dostatečnou lhůtu pro zmizení, takže by byl z vydávání časopisu souzen pouze on. Nakonec tedy v polovině července udává dvě jména: Františka Sádka a Antonína Řežába.

---

⁷⁷ ABS, V-5455 MV, výpověď Vladimíra Valenty ze dne 31.8. 1949, Karel Pecka a spol.

⁷⁸ LUKÉŠ, Jan. *Hry doopravdy – rozhovor se spisovatelem Karlem Peckou*. 1. vyd. Praha – Litomyšl : Paseka, 1998, s. 57-58. ISBN 80-7185-197-3.

⁷⁹ Tamtéž, s. 54-55.

⁸⁰ Tamtéž, s. 55.

Tato časová posloupnost odpovídá i výslechovým protokolům sepsanými se zadrženými. Pecka uvedl jména Sádka a Řežába dne 8.7. 1947, Sádek byl následně zadržen o tři dny později, Řežáb byl obviněn a zatčen na základě své a Peckovy výpovědi dne 16.8. 1949 a Vladimír Valenta je zatčen dne 29. 8. 1949 na základě výpovědi Františka Sádka ze dne 15. 8. 1949.⁸¹

Vyjevuje se poměrně přesná časová osa činnosti skupiny, která různými formami probíhala od ledna do června roku 1949. Výpovědi Karla Pecky a Antonína Řežába se vzájemně potvrzují a představují Pecku jako iniciátora ilegální skupiny „Za Pravdu“. Řežáb měl zajistit tisknutí letáků ve své kanceláři a Sádek dodal dva články („Znovuzrozený Goebbels“ a provolání „Američanům!“), navíc se u něj v bytě konaly schůzky ohledně časopisu i plánování odchodu Karla Pecky za hranice, k čemuž měl dopomoci Sádkův tchán Miloš Cettl. Zároveň je objasněno, jakým způsobem proběhlo odhalení a zatčení členů skupiny za přispění konfidenta StB Miloše Cettla. Postoj Františka Sádka a jeho výpovědi se ale během vyšetřování neustále proměňovaly.

---

⁸¹ ABS, V-5455 MV, Karel Pecka a spol.

8. Zatčení Františka Sádka, jeho postoj při vyšetřování a obvinění Vladimíra Valenty

Jakým způsobem reagoval František Sádek na své zatčení a jak během výslechů vypovídal? Tato kapitola dokáže, že František Sádek zaujímal k celému případu po celou dobu vyšetřování rozdílné postoje. Několikrát změnil svoje výpovědi, popíral vinu a nakonec prozradil jméno Vladimíra Valenty jakožto autora obou zmíněných letáků. Hlavním cílem bude komparací jednotlivých výpovědí a vzpomínek zúčastněných aktérů objasnit, zda se tato Sádka tvrzení zakládají na pravdě a zda opravdu byl jedním z aktivních členů skupiny „Za Pravdu“, jak uvádějí Antonín Řežáb a Karel Pecka ve výslechových protokolech zapsaných na KV - StB v Praze v rozmezí července a srpna roku 1949.

8.1 První výpověď Františka Sádka

Díky krutým výslechovým metodám a ignorováním Peckových vzkazů se František Sádek dne 11. července 1949 v odpoledních hodinách ocitá v zajišťovací vazbě na Krajském velitelství StB v Praze.

Ještě ten samý den je František Sádek vyslýchán ohledně odbojové činnosti. Sádek příznává, že Karla Pecku poznal na začátku roku 1949 díky jeho přítelkyni a několikrát s ním hovořil, zcela ale popírá jakoukoli účast ve vydávání ilegálního časopisu. Tvrdí, že s ním Pecka nikdy o časopisu nemluvil a že ho nikdy nevyzval k napsání jakéhokoli příspěvku. Sádek mu dle své výpovědi nikdy nic neslibil, ať už se jedná o napsání článku „Znovuzrozený Goebbels“ nebo provolání „Američanům!“ Dále Sádek odmítá, že by Pecku seznámil s Milošem Cettlem alias Novákem, který mu měl pomoci k útěku za hranice.⁸²

Ten samý den dochází ke konfrontaci Františka Sádka s Karlem Peckou, kdy jsou vyslýchajícími kladeny otázky na oba přítomné vyslýchané. Pecka za Sádkovy přítomnosti opakuje svou předchozí výpověď. Mluví o Sádkově příslibu napsat do ilegálního časopisu článek, který po několika dnech opravdu dodal – jednalo se o článek „Znovuzrozený Goebbels“. Pecka dále tvrdí, že mu na začátku března Sádek přinesl koncept nazvaný „Američanům!“, který si Antonín Řežáb odnesl k namnožení. Sádek

---

⁸² ABS, V-5455 MV, výpověď Františka Sádka ze dne 11.7. 1949, Karel Pecka a spol.

posléze Peckovi slíbil, že ho seznámí s člověkem, jenž by ho mohl převést přes státní hranice. František Sádek všechna tato tvrzení důsledně popírá a odmítá jakékoli zapojení do celé kauzy. Přiznává pouze, že Pecku seznámil se svým tchánem Milošem Cettlem, který se z neznámého důvodu představil pod falešným jménem Novák. Pecka v závěru konfrontace Sádce doslovně říká: „Jsem ve vazbě 6 týdnů a takto, jak mluvíš, jsem mluvil i já, když mě zatkli. Poznal jsem ale, že to nemá cenu, a proto jsem se přiznal.“⁸³

Z této konfrontace je patrné, že František Sádek krátce po svém zatčení svoji účast na vydávání časopisu „Za pravdu“ kategoricky odmítal. Chtěl se patrně vyhnout postihu a doufal, že bez přiznání nebude mít StB v rukou žádný pádný důkaz k jeho odsouzení. Výpověď Karla Pecky ale vyzněla jasně v Sádce neprospěch, protože přímo ukázala na Sádka jakožto autora článku „Znovuzrozený Goebbels“ a provolání „Američanům!“. Sádek navíc přiznal známost se svým tchánem Milošem Cettlem alias Novákem, čímž na sebe strhl další podezření. Tato úvaha se jeví vzhledem k předloženým svědectvím jako nejpravděpodobnější.

V trestním oznámení podaném dne 9.9. 1949 Krajským velitelstvím StB v Praze na Státní prokuraturu se o jeho prvotním postoji doslova píše, že „při výslechu na KV – StB se choval Sádek drze, zarputile zapíral a úmyslně mařil vyšetřování.“⁸⁴

8.2 Druhá výpověď Františka Sádka

František Sádek ale tuto svou verzi brzy mění. O měsíc později pod vlivem výpovědí Antonína Řežába a Karla Pecky, které Sádka jasně usvědčují, je přistoupeno k novému výslechu, který se koná dne 15. 8. 1949, tedy dva dny po výpovědi Řežába. Nedochovaly se informace, zda mezitím došlo k dalším výslechům výše jmenovaných, v archivech StB je k dispozici pouze výslechový protokol Františka Sádka, jenž se pod tlakem událostí přiznává ke členství v ilegální organizaci a především dochází k obvinění Vladimíra Valenty ze spolupráce na ilegálním časopisu.

Sádek v této nové výpovědi doznává, že když ho doma navštívil Pecka potřetí, přinesl s sebou výtisk ilegálního letáku „Za pravdu“ a zavedli spolu rozhovor na téma

---

⁸³ ABS, V-5455 MV, výpověď Františka Sádka a jeho konfrontace s Karlem Peckou ze dne 11.7. 1949, Karel Pecka a spol.

⁸² ABS, V-5455 MV, z trestního oznámení podaném dne 9.9. 1949, Karel Pecka a spol.

současného politického dění a názorech na lidově-demokratické zřízení. Podle svých slov zjistil, že „obsah jedné statě jest dosti vulgární, příčí se mým názorům a dále jsem jej nečetl“.⁸⁵ Pecka mu následně slibuje, že příště s sebou přivede svého spolupracovníka.

Tři dny na to přichází Pecka k Sádce do bytu v doprovodu Antonína Řežába a zahajují spolu diskuzi o politice. Sádek je zde vyzván k tomu, aby se skupinou spolupracoval a podle svých slov „jsem mu odpověděl dosti vyhybavě s tím, že o spolupráci budu uvažovati.“⁸⁶ Sádek dále zdůrazňuje, že mu celá debata byla nepřijemná, nicméně si ujednali další schůzku.

Až do této chvíle se Sádka výpověď víceméně shoduje s tvrzeními Pecky i Řežába. Následuje ale část, v níž obviňuje svého spolupracovníka Vladimíra Valentu z napsání obou článků.

8.3 Obvinění Vladimíra Valenty Františkem Sádce

Zde dochází k vůbec nejproblematictějšímu a nesnadno vysvětlitelnému tvrzení Františka Sádka. Ten dle svých slov Vladimíru Valentovi během jejich společné práce na filmu *Severní nádraží* vyprávěl o obou mladých mužích i o tom, že jej požádali o sepsání kulturního příspěvku do ilegálního časopisu. Pochybuje o úrovni i smyslu celého letáku a k celé věci má své výhrady. Následně spolu tito dva mluví o filmu *Mladá Garda*. Sádek doslova uvádí, že „jsem si jej nechal od Valenty podrobně vyprávěti, abych se seznámil s jeho obsahem, protože jsem řekl Valentovi, že jsem tento film neviděl.“⁸⁷ Valenta pak dle Sádka učinil návrh, že by tento námět mohli dát do ilegálního letáku jakožto požadovaný příspěvek. Poté pokračovali ve filmové práci, kvůli které se sešli.

Následuje pasáž, v níž Sádek popisuje údajnou činnost Vladimíra Valenty v celé kauze: po deseti dnech od poslední schůzky Valenta předává Sádce vlastnoručně napsaný článek. Ten podle Sádka „pojednává hanebně a pomlouvačně proti filmu *Mladá garda*, Stalinovi, proti tomu, jak byl veden boj příslušníků mládeže SSSR proti

---

⁸⁵ ABS, V-5455 MV, výpověď Františka Sádka ze dne 15.8. 1949, Karel Pecka a spol.

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ Tamtéž.

okupantům.“⁸⁸ Název článku si měli vymyslet samotní vydavatelé, tedy Pecka s Řežábem.

Tento článek sepsaný Valentou měl Sádek po třech dnech dodat Peckovi. O několik dní později měl Sádek předat Peckovi další článek sepsaný Vladimírem Valentou, a sice provolání „Američanům!“, jenž „nazýval komunisty celého světa vrahy a smečkou násilnických utlačovatelů.“⁸⁹ Po předání tohoto letáku si měl Sádek uvědomit jeho silné zaměření proti komunistům a lidovědemokratickému zřízení, takže se začal od věci obracet pryč.

Po předání článku informuje Řežáb ostatní o tom, že byl přeložen do Českých Budějovic a Sádek vyjadřuje svou úlevu, protože již měl mít obavu z prozrazení celé věci.

Při další schůzce s Peckou mu Sádek slibuje, že jej seznámí s člověkem, který by ho byl schopen ilegálně převést přes hranice, tedy Milošem Cettlem. Dále má Sádek mluvit i s Vladimírem Valentou ohledně odchodu Karla Pecky do zahraničí. Valenta podle Sádka připravil pozitivní návrh několika politicky zaměřených bodů, které měly sloužit k tomu, aby Pecka zjistil v zahraničí následující informace:

- 1) Jak se dělí odbojové skupiny v různých politických stranách.
- 2) Jaké stanovisko zaujímá NÁRODNÍ RADA ke svářícím se politickým stranám.
- 3) Jaké stanovisko zaujímá NÁRODNÍ RADA k příštímu uspořádání Evropy a v případě, že by toto uspořádání nesouhlasilo s jejich pojetím, pracovati i proti NÁRODNÍ RADĚ.

Pecka se tedy měl informovat o celé evropské situaci, jak se jeví v zahraničí. Konkrétněji nebyly tyto body rozpracovány. Sádek zdůrazňuje, že „tyto body, které byly dány Peckovi, byly vypracovány Valentou a já jsem byl prostředníkem, který je předával Peckovi.“⁹⁰ Valenta údajně Pecku znal pouze ze Sádka vypravování, jelikož se osobně nikdy nesečkali.

Následně odjíždí Sádek do Krkonoš spolu s Valentou za prací na scénosledu k *Severnímu nádraží* a dál se o celý případ přestává zajímat.

---

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ ABS, V-5455 MV, výpověď Františka Sádka ze dne 15.8. 1949, Karel Pecka a spol.

⁹⁰ Tamtéž.

Po návratu z Krkonoš koncem května se chce u Miloše Cettla informovat o stavu Pecky, ten mu ale nic konkrétního nesdělí. V tuto chvíli už je ale Pecka v Tachově zatčen.

Sádek se v závěru protokolu obhajuje tím, že v té době ještě neměl vyhraněný svůj politický názor, který si teprve tvořil a že začal poznávat politickou nevypělost Pecky i Řežába.⁹¹

V této výpovědi Sádek uvádí, že o vydávání ilegálního časopisu sice věděl, ale sám se přímo nepodílel na jeho tvorbě. Z jeho slov vyplývá, že sloužil pouze jako prostředník mezi Karel Peckou a Vladimírem Valentou. Zde se tak vyšetřovatelé dostávají na stopu Valenty, který až do této doby nebyl v případě zainteresován a který měl údajně dodat do časopisu dva články a navíc sepsat body pro Peckovu misi v zahraničí. Tato výpověď ale není ve shodě s výpověďmi Pecky a Řežába - oba tvrdí, že texty psal sám Sádek a jméno Valenty žádný z nich neuvádí. Po následném představení protokolu z výslechu Valenty vyvstane otázka, zda Sádek neuvedl jeho jméno proto, aby se vyhnul obvinění a sám se tak zachránil před soudem a následným žalářem. Na Vladimíra Valentu byla uvalena zajišťovací vazba dne 29.8. 1949, čtrnáct dnů po výpovědi Františka Sádka.

8.4 Kdo je skutečným autorem článku „Znovuzrozený Goebbels“ a provolání „Američanům!“?

Abychom rozhodli o nejpravděpodobnějším autorovi obou článků, musíme dát dohromady výpovědi samotného Vladimíra Valenty spolu s jeho vzpomínkami z pozdějších let na celý případ. Dále bude nutné prověřit materiály týkající se odvolacího řízení po odsouzení celé skupiny a doplnit tyto informace vzpomínkami Karla Pecky. Propojením a komparací těchto informačních zdrojů vyloučíme identitu nejpravděpodobnějšího autora článku „Znovuzrozený Goebbels“ a provolání „Američanům!“

---

⁹¹ ABS, V-5455 MV, výpověď Františka Sádka ze dne 15.8. 1949, Karel Pecka a spol.

8.4.1 Verze Vladimíra Valenty uvedená krátce po jeho zatčení

Vladimír Valenta je předvolán k výslechu dne 31. 8. 1949. Uvádí, že se s Františkem Sádkiem zná od roku 1944 a roku 1947 se z nich stali dobří přátelé. Dále tvrdí, že Sádek roku 1948 podepsal prohlášení „Kupředu, zpátky ni krok!“, ačkoli s ním nesouhlasil.

Valenta co nejdůrazněji popírá, že by věděl o tom, že je Sádek zapojený v ilegální skupině. Když během dubna pracoval spolu se Sádkiem u něj v bytě, dostavil se na návštěvu i Karel Pecka a Valentovi bylo naznačeno, aby odešel. Ten tak dle svých slov nevěděl o ničem, co ti dva mezi sebou probírají.

Po zatčení Karla Pecky navštívila Sádka v bytě Peckova přítelkyně Kotová, která byla silně rozrušená a zmatená ze zatčení jejího přítele. Valenta byl následně přítomen i u toho, když příslušníci StB zadrželi Františka Sádka. Ti Valentovi pouze prohlédli doklady a odešli pryč.

Valenta v závěru protokolu znovu co nejdůsledněji popírá, že by věděl o Sádkově protistátní činnosti nebo že by se na ní sám podílel a psal ilegální články. Nakonec uvádí toto: „Chápu, že jsem nejvhodnějším objektem, na který Sádek může svalovati vinu.“⁹²

8.4.2 Konfrontace Františka Sádka s Vladimírem Valentou

Po tomto Valentově popření jakékoli protistátní činnosti následuje dne 1.9. 1949 konfrontace s Františkem Sádkiem na KV - StB v Praze, při níž jsou oba dotazováni na roli v celém případě.

Oba dva trvají na svých předchozích výpovědích. Valenta trvá na tom, že mu Sádek nikdy nevyprávěl o Peckovi a Řežábovi a jejich ilegální činnosti, Sádek ale tvrdí opak. Valenta dále uvádí, že se spolu bavili o filmu *Mladá garda*, nikoli ale ve spojení s ilegálními letáky, Sádek ale jeho tvrzení popírá a říká, že Valenta navrhl použití námětu z filmu pro článek do časopisu. O provolání „Američanům!“ se oba vyjadřují stejně jako v předchozích výpovědích, o odejití Karla Pecky do zahraničí Valenta dle svých slov nevěděl a nevypracoval pro něj body, podle nichž se měl řídit v zahraničí. Sádek jeho tvrzení vyvrací a dodává, že jej o Peckově situaci informoval už

---

⁹² ABS, V-5455 MV, výpověď Vladimíra Valenty ze dne 31.8. 1949, Karel Pecka a spol.

v Krkonoších, Valenta naopak říká, že o zatčení Pecky se dozvěděl až od Kotové v Sádkově bytě.⁹³

Oba vyslyšání tak sami sebe popírají a z těchto výpovědí by nebylo možné určit, kdo je skutečným autorem obou článků a který z nich nemluví pravdu. Pro vyjasnění otázek proto následují vzpomínky Karla Pecky a Vladimíra Valenty, kteří se k celé situaci po letech vyjadřují.

8.4.3 Vladimír Valenta vzpomíná

Kdo byl skutečným autorem výše zmíněných článků? Vladimír Valenta v rozhovoru s Janem Lukešem z roku 2004 tvrdí, že s celou záležitostí ohledně časopisu „Za Pravdu“ neměl vůbec nic společného. Doslova říká: „Subjektivně cítím, že když jsem se ke své vině nehlásil tenkrát, tak když se budu hlásit jako odbojový pracovník teď, je to stejně iluzorní. (...) A hlavně, já jsem s tím časopisem opravdu nespolupracoval.“⁹⁴ Valenta znovu zdůrazňuje, že se do případu zapletl proto, že se v tu dobu často pracovně stýkal s Františkem Sádkem. Při občasných návštěvách Pecky v Sádkově bytu vždy odešel na půl hodiny pryč a nevěděl tak o jejich protistátní činnosti. Zároveň v rozhovoru s Lukešem zdůrazňuje, že v zásadě s jejich činy souhlasil: „Fór byl pro mě psychologicky v tom, že já s tím vším, co dělali, souhlasil, že jsem byl politicky na té samé straně jako oni. Myslím ale, že najednou i Sádkovi bylo jasné, že jeho tchán byl buď dvojitý agent anebo to hrál na obě strany – nakonec ho totiž na hranicích údajně odpráskli esenbáci.“⁹⁵ Valenta se dále domnívá, že Sádek si dlouho nechtěl přiznat, že by jeho vlastní tchán spolupracoval s StB a že při odvolacím řízení započatém roku 1955, po němž došlo k jejich propuštění, se ocitl v pasti: „Když se v roce 1955 rozjela obnova trestního řízení v mém případě a svezli nás nakonec na Pankrác a hodili snad omylem všechny do jedné cely, Sádek byl hrozně našťvaný. Najednou byl v kleštích: buď by musel opakovat ty prasečiny, pro které neměl vůbec žádný důvod, anebo změnit

---

⁹³ ABS, V-5455 MV, konfrontace Františka Sádka a Vladimíra Valenty konaná dne 1. 9. 1949, Karel Pecka a spol.

⁹⁴ LUKESŠ, Jan. Věčný začátečník Vladimír Valenta, díl II. *Divadelní noviny* 13, 2004, č. 17, s. 16. ISSN 1210-471X.

⁹⁵ Tamtéž.

výpověď, ale to se zase bál, že mu přidělí ještě nějaký dodatečný trest. Říkal jsem mu, mně je to fuk, povídej, co chceš, poněvadž jsem na proces stejně neměl žádný vliv.“⁹⁶

Valenta tak i po letech odmítá jakékoli spojení s protistátní činností a zdůrazňuje, že ho do celé situace dostala známost s Františkem Sádkiem. V závěrečném rozsudku z listopadu roku 1949 se ale uvádí, že „Valenta byl usvědčen svědectvím Františka Sádka, zejména však výpovědí Karla Pecky, který při hlavním přelíčení prohlásil, že JUDr. Sádek mu prozradil, že autorem shora zmíněných článků i bodů jest právě Vladimír Valenta.“⁹⁷ Je proto nutné objasnit i Peckův postoj v celém procesu a zda opravdu Vladimíra Valentu před soudem uvedl jako aktivního spolupracovníka skupiny.

8.4.4 Účast Vladimíra Valenty – verze Karla Pecky

Zjistit z Peckových vzpomínek, zda byl Vladimír Valenta aktivním účastníkem skupiny „Za pravdu“, jak tvrdí František Sádek, je značně problematické. Peckovy verze událostí si často vzájemně odporují, a to především při vzpomínkách na situaci kolem Vladimíra Valenty. Nejdříve tvrdí, že se prostřednictvím Antonína Řežába seznámil s několika lidmi od filmu, tedy Františkem Sádkiem a Vladimírem Valentou.⁹⁸ V další části rozhovorů ale tvrdí, že se osobně znal pouze se Sádkiem, s nímž ho seznámila jeho tehdejší přítelkyně Kotová, jež pracovala na filmu *Červená ještěrka*. Tato verze se i z výslechových protokolů se Sádkiem jeví jako nejpravděpodobnější.

Dále Pecka doslova uvádí: „Valentu a Sádka jsem viděl jen jednou a tušil jsem, že jako filmaři spolu něco dělají, ale oficiálně jsem nevěděl nic. A popíral jsem, že ho (Valentu) znám a že v celé věci jel.“⁹⁹ Pecka tedy neměl žádné bližší informace o zapojení Valenty, o kterém se nezmínil při výsleších a i v pozdějších vzpomínkách popírá bližší známost. U soudního přelíčení prý vzal Pecka autorství veškerých sporných článků na sebe včetně těch údajně napsaných Valentou: podle dikce prý poznal, které články v časopise psal Valenta a že za veškeré Valentovy články vzal vinu na sebe. Zde se dostáváme do rozporuplné situace. Pecka tvrdí, že Valentu viděl pouze jednou, o jeho činnosti nic neví, přesto ale poznává jeho dikci v uvedených člancích.

⁹⁶ LUKÉŠ, Jan. Věčný začátečník Vladimír Valenta, díl II. *Divadelní noviny* 13, 2004, č. 17, s. 16. ISSN 1210-471X.

⁹⁷ ABS, V-5455 MV, závěrečný rozsudek krajského soudu v Praze ze dne 2.11. 1949, Karel Pecka a spol.

⁹⁸ LUKÉŠ, Jan. *Hry doopravdy – rozhovor se spisovatelem Karlem Peckou*. 1. vyd. Praha – Litomyšl : Paseka, 1998, s. 47. ISBN 80-7185-197-3.

⁹⁹ Tamtéž, s. 58 – 59.

Nicméně v rozhovorech s Karlem Bartoškem, které spolu vedli v roce 1978, Pecka na dotaz, zda se někdy přiznal k něčemu, co neudělal, doslova uvádí: „Ne. Jedině k věcem, které jsem skutečně dělal.“¹⁰⁰ Navíc znovu potvrzuje, že se osobně znal se Sádkiem a Řežábem, nikoli s Valentou.

Pecka si tak sám sobě odporuje, poznává dikci Valenty ve člancích, ale nikdy se s ním nebavil, ani z výsledku Antonína Řežába nevyplývá jakékoli napojení Valenty na skupinu. Peckova tvrzení a vzpomínky ve vztahu k účasti Vladimíra Valenty v celé kauze nelze než označit za irelevantní a zavádějící.

Z těchto uvedených zdrojů tak účast Vladimíra Valenty stále nelze s jistotou potvrdit ani vyvrátit, Valenta svou účast zcela jasně odmítá, Sádek jej naopak obviňuje ze sepsání dvou článků a Karel Pecka si v mnoha případech sám odporuje. Existuje ale záznam rozsudku krajského soudu v Praze ze dne 29. 3. 1956, který tento pomyslný gordický uzel rozetne.

8.4.5 Z rozsudku odvolacího soudu – stažení obžaloby na Vladimíra Valentu

Byl tedy Vladimír Valenta opravdu křivě nařčen Františkem Sádkiem z účasti na vydávání ilegálního časopisu? Valenta podává během výkonu trestu za pomoci svého otce odvolání a na základě obnoveného procesu je zproštěn žaloby z trestného činu velezrady a následně propuštěn.

Z rozsudku vyplývá, že ono údajné usvědčující svědectví Karla Pecky nemůže být označeno za relevantní, jelikož během obnoveného řízení uvádí Pecka své svědectví na pravou míru: „krajský soud v Praze zjistil, že ono sdělení o účasti obviněného Valenty na ilegálním časopisu mu Dr. Sádek učinil teprve ve věznici na Pankráci. Sádek mu tam řekl, že očekává, že Valenta se u soudu přizná a že když se nepřizná, že bude proti němu svědčit. Svědek Karel Pecka sám z vlastního doznání o činnosti obviněného Valenty o ničem neví.“¹⁰¹

Z tohoto záznamu vyplývá, že Sádek se zmínil o Valentově účasti teprve během své vazby a Pecka tuto informaci Sádkiem sdělenou zmínil i u soudu. Valentu tak do celé kauzy zapojil svým svědectvím pouze František Sádek.

---

¹⁰⁰ BARTOŠEK, Karel. *Český vězeň: Svědectví politických vězeňkyň a vězňů let padesátých, šedesátých a sedmdesátých*. 1. vyd. Praha - Litomyšl : Paseka, 2001, s. 20. ISBN 80-7185-363-1.

¹⁰¹ ABS, V-5455 MV, z rozsudku krajského soudu v Praze ze dne 29.3. 1956, Karel Pecka a spol.

Samotný Sádek v odvolacím řízení vypověděl, že „obviněný Valenta Vladimír se nijak neúčastnil na trestné činnosti, o níž se v souzeném případě jedná. Tento svědek (Sádek) uvedl, že se původně domníval, že obviněný Valenta závadné články pro ilegální časopis ponechal ve svědkově bytě, ale po rozmyšlení celé věci dospěl k přesvědčení, že články mu tam ponechal jeho tchán Cettl.“¹⁰² František Sádek tak tímto svědectvím Valentu zcela zprošťuje jakékoli viny, kterou přisuzuje svému tchánovi Cettlovi. Ten byl v té době již 5 let nezvěstný, jelikož jej roku 1951 zastřelila pohraniční stráž při ilegálním pokusu o přechod. Sádek tak mohl využít nezvěstného Cettla jako ideálního člověka, na něhož lze svalit vinu. Samotný odvolací soud Sádka označuje jako nevěrohodného svědka, jehož původní svědectví nelze pro usvědčení Valenty použít.

Vladimír Valenta je tak dne 29.3 1956 zproštěn obžaloby a propuštěn na svobodu.

Z těchto uvedených záznamů a rozhovorů se jako nejpravděpodobnější jeví situace, že František Sádek se vědomě zapojil do činnosti ilegální skupiny „Za Pravdu“, v rámci níž sepsal článek „Znovuzrozený Goebbels“ a provolání „Američanům!“ Po vzetí do vazby v červenci 1949 jakékoli zapojení do ilegální činnosti popíral, pod vlivem výpovědí Antonína Řežába a Karla Pecky ale usoudil, že se nakonec přiznat musí, aby mu soudem nebyl stanoven vyšší trest. Uvedl tak jako autora obou letáků svého spolupracovníka Vladimíra Valentu, s nímž byl od začátku roku v blízkém kontaktu. Valenta ale jakoukoli vinu popřel, ať už při výsleších StB, při konfrontaci se Sádkem, soudním řízení nebo při rozhovorech s Janem Lukešem v době, kdy byl Sádek již po smrti. Karel Pecka se ve svých vzpomínkách o Valentovi sice zmiňuje, ale informace o něm jsou natolik zmatené a zároveň si odporující, že je nelze brát jako relevantní zdroj. V obnoveném soudním řízení roku 1956 je Vladimír Valenta díky pozměněnému svědectví Sádka zproštěn obžaloby.

Když ale Sádek uvádí, že mu ilegální letáky podstrčil dvojitý agent Cettl, odporuje tvrzením Řežába i Pecky, kteří uvádí, že Sádek s vydáváním letáků plně souhlasil a sám přislíbil dodat vlastní článek. Celá skupina si dávala velký pozor, koho do činnosti zasvětit a nezdá se proto pravděpodobné, že by se Sádek zmiňoval muži s tak komplikovanou minulostí s takto delikátními informacemi. Pokud by to byl opravdu Cettl, kdo články Sádka podstrčil, musel by Cettl o činnosti skupiny vědět a sám by

---

¹⁰² ABS, V-5455 MV, z rozsudku krajského soudu v Praze ze dne 29.3. 1956, Karel Pecka a spol.

tak svého zetě vědomě zkompromitoval. Cettl by tak neměl žádný zájem na tom, aby tyto články skupině dobrovolně dodal a sám na sebe upozornil orgány StB

Další hypotézou je, že Sádek chtěl odejmout vinu od Valenty, který opravdu ve skupině působil. Proč by to ale dělal až při zasedání odvolacího soudu, když jeho svědectví Valentu usvědčilo a proč by Valenta i po letech tvrdil, že neměl s ničím nic společného?

Nejpravděpodobněji se podle dostupných zdrojů jeví verze, že autorem uvedených článků byl samotný František Sádek, který se snažil vyhnout trestu a vinu svedl na svého spolupracovníka, který se svou profesní blízkostí a čilým pracovním kontaktem se Sádkem jevil jako nejvhodnější objekt pro takovou akci. K odlišným hypotézám nastíněných výše nejsou k dispozici žádné relevantní informace, které by je potvrzovaly.

9. Závěr

Cílem této práce bylo objasnit roli Františka Sádka v kauze „Za pravdu“ pomocí na počátku stanovené hypotézy: *František Sádek byl jedním z aktivních účastníků třetího odboje v poúnorovém Československu*. Takto stanovená hypotéza byla dokázána na základě výzkumu, jehož jádrem se stalo bádání se svazcích StB uložených v Archivu bezpečnostních složek při Ústavu pro studium totalitních režimů. Součástí uvedené hypotézy tvořil i soubor zpřesňujících podotázek Tyto otázky zněly: *Byl František Sádek jedním z předních odbojových činitelů v rámci československé kinematografie? Jakou roli sehrál František Sádek v celém případě? Co ho motivovalo ke spoluúčasti v této ilegální skupině? Jak a kdy se zapojil do třetího odboje? Dá se zjistit, jaké články v uvedeném časopisu publikoval? Jaký byl jeho postoj při samotném vyšetřování celého případu Státní bezpečností?*

V rámci vědeckého bádání založeném na diachronním přístupu při zapojení metody přímé, deduktivní a komparativní se podařilo na výše vznesené otázky odpovědět a objasnit tak zapojení Františka Sádka do celého případu. Zároveň je nutné upozornit, že nelze uvedené poznatky s jistotou verifikovat, jelikož protokoly z výsledků Státní bezpečností byly vymáhány násilnými prostředky a vzpomínky pamětníků podléhají subjektivizaci a nelze je považovat za nevyvratitelný fakt.

Propojením jednotlivých informačních zdrojů se podařilo zjistit, že František Sádek byl vedle Karla Pecky a Antonína Řežába aktivním členem odbojové skupiny „Za pravdu“, která operovala v oblasti Prahy. Iniciátorem celé činnosti se stal Karel Pecka, jenž přišel s nápadem vydávat ilegální časopis a přesvědčil o tomto nápadu i tajemníka Československé strany lidové Antonína Řežába. V Řežabově kanceláři v pražských Košířích bylo vytisknuto v počtu zhruba 40 kusů první číslo časopisu, do něhož Řežáb s Peckou přispěli svými články.

Do druhého čísla vydaného v únoru 1949 již přispěl samotný Sádek, a to články „Znovuzrozený Goebbels“, který ironizuje sovětský propagandistický film *Mladá garda*, a provoláním „Američanům!“, v němž apeloval na Spojené státy americké, aby postupovaly nekompromisně vůči všem komunistům žijícím v jejich vlasti. Účastnil se rozhovorů na téma další činnosti skupiny a uvažoval o tom, jak k této činnosti získat nezbytné finance. Zároveň sepsal několik bodů týkajících se postoje zahraničního odboje, které měl Karel Pecka zjistit po svém ilegálním přechodu přes hranice. Sádek

zároveň seznámil Pecku se svým tchánem Milošem Cettlem. Ten měl pomoci k bezpečnému přechodu hranic.

I když František Sádek nebyl vůdčí osobností této nepočetné organizace, v rámci československé pounorové kinematografie se jednalo o ojedinělý čin vědomého odporu proti vládnoucímu režimu, za který byl Sádek následně odsouzen na 12 let těžkého žaláře.

O motivaci Františka Sádka ke spoluúčasti ve skupině „Za pravdu“ neexistují žádné ověřitelné informace. Lze pouze uvažovat, že se neztotožňoval s tehdejší státním zřízením a sepsání těchto článků považoval za jednu z možností, jak tento svůj názor vyjádřit. Zároveň ale nepředpokládal, že by Státní bezpečnost mohla zjistit jeho totožnost a že by tak mohl být obviněn z protistátní činnosti.

Nejproblematictější se ukázal být postoj Františka Sádka během samotného vyšetřování. Po svém zatčení nejdříve popíral jakoukoli vinu, aby následně označil svého spolupracovníka, filmového scenáristu Vladimíra Valentu, za hlavního a jediného autora obou článků a instrukcí pro Karla Pecku. František Sádek se označil pouze za prostředníka, který mezi nimi vyřizoval vzkazy a předával jednotlivé články připravené k tisku. Jak je ale uvedeno v kapitole 8, František Sádek se především pokoušel odvrátit podezření od své osoby, aby nebyl obviněn a odsouzen. Potvrzením této hypotézy je svědectví Vladimíra Valenty, který jakoukoli vinu vehementně popíral i po více jak 40 letech od uplynutí případu. Také Karel Pecka se přes značné rozpory přiklání k názoru, že Valenta se skupinou nespolečně pracoval. Hlavním důkazem se nakonec stal protokol ze zasedání odvolacího soudu, který se konal roku 1956. Ten Vladimíra Valentu zcela osvobodil a jedním z hlavních důkazů bylo nové svědectví Františka Sádka, který veškerou vinu přiřknul svému tchánovi Miloši Cettlovi, dvojitému agentovi, konfidentovi a muži s rozporuplnou minulostí.

Uvedené rozpory v Sádkově svědectví svědčí o jeho snaze setřást ze sebe veškeré podezření. Karel Pecka i Antonín Řežáb jej nezávisle na sobě označují jako aktivního účastníka skupiny, který o její činnosti věděl a souhlasil s ní. Tato tvrzení nelze považovat za nezpochybnitelný fakt, tato práce ale poskytla sérii důkazů, které toto tvrzení podporují. Při výzkumu se neobjevila žádná relevantní informace, která by byla ve shodě s některou z verzí samotného Františka Sádka. Neustálou změnou svých výpovědí se stal jako relevantní zdroj informací nespolehlivým, a jako nejpádnější

důkaz o Sádkově vědomé lži lze považovat protokol ze zasedání odvolacího soudu, který bezvýhradně uznal Valentovu nevinu.

František Sádek se tak ukázal být značně rozporuplnou postavou celé kauzy. Na jedné straně přispěl svým dílem do ilegální organizace „Za pravdu“, na straně druhé ale svým svědectvím přivedl Státní bezpečnost na stopu Vladimíra Valenty, který byl následně odsouzen ke stejnému trestu jako samotný Sádek.

Je symbolické, že v roce propuštění Františka Sádka a Vladimíra Valenty započalo v celém Československu kulturněpolitické tání. Roku 1956 došlo k odsouzení Stalinova kultu na XX. sjezdu KSSS, což nezůstalo bez následků i v samotném Československu. Podoba stávajícího systému byla podrobena ostré kritice a nejvýznačnějším projevem liberalizace se stal II. Sjezd svazu spisovatelů konaný 22. dubna 1956.¹⁰³ I v rámci československé kinematografie došlo k období uvolnění. Filmy jako *Tam na konečné* (r. Ján Kadár a Elmar Klos, 1957), *Škola otců* (r. Ladislav Helge, 1957) či *Žižkovská romance* (r. Zbyněk Brynych, 1958) se vymykaly omezujícímu rámci socialistického realismu svou civilností, syrovostí a důrazem kladeným na psychologii. Nutno ovšem podotknout, že tento kinematografický rozmach byl následně utnut na několik let kvůli konferencí konané v Bánské Bystrici.¹⁰⁴

Závěrem uvádím, že uvedené cíle práce se mi podařilo splnit a hlavním kladem se stalo objasnění role Františka Sádka v celé kauze. Jeho odsouzením přišla tehdejší kinematografie o jednoho z řemeslně schopných tvůrců a v rámci samotné instituce ze jedná o bezprecedentní akt. Téma do této doby ještě nebylo akademicky zpracováno a doufám, že tato práce pomůže dalším badatelům i zájemcům nejen o filmovou historii. Pro mě osobně bylo bádání v této oblasti neocenitelnou zkušeností, která mi poskytla motivaci ke zpracování podobných témat při budoucím vysokoškolském studiu.

---

¹⁰³ Viz KNAPÍK, Jiří. V zajetí moci: Kulturní politika, její systém a aktéři 1948 – 1956. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Libri, 2006. 400 s. ISBN 80-7277-316-X.

¹⁰⁴ O této hodnotící konferenci konané v únoru 1959 podrobněji píše Jan Lukeš ve své knize *Diagnózy času. LUKES, Jan. Diagnózy času: Český a československý poválečný film*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Slovart, s.r.o., 2013, s. 77-83. ISBN 978-80-7391-712-8.

Seznam pramenů a použité literatury

Archivní prameny

Archiv bezpečnostních složek (ABS): odtajněné spisy Státní bezpečnosti označené těmito signaturami:

302-522-23, Zahradka František a spol.

V-5455 MV, Karel Pecka a spol.

V-5455 MV, operativní podsvazek – Karel Pecka a spol.

V-5455 MV, podsvazek č. 1 – Pecka Karel a spol.

Obrazové přílohy v podobě cyklostylovaných článků „Znovuzrozený „Goebbels“ a provolání „Američanům!“ jsou součástí těchto odtajněných spisů. Stejně tak i fotografie pořízené při zatčení Karla Pecky, Františka Sádka, Antonína Řežába a Vladimíra Valenty.

Seznam citovaných filmů

Červená ještěrka (r. František Sádek, 1948)

Kolesa dějin (1945. r. Miloš Cettl)

Milan Rastislav Štefánik (1935, r. Jan Svíták)

Mladá Garda (Molodaja gvardija, r. Sergej Gerasimov, 1948)

Parohy (r. František Sádek a Alfréd Radok, 1947)

Před maturitou (1932, r. Vladislav Vančura a Svatopluk Innemann)

Srdce na kolejích (1937, r. Jan Svíták)

Škola otců (r. Ladislav Helge, 1957)

Tam na konečné (r. Ján Kadár a Elmar Klos, 1957)

Trhani (1936, r. Václav Wasserman)

Tři kamarádi (1947, r. Václav Wasserman)

Vzpouera hraček (r. Hermína Týrlová a František Sádek, 1945)

Žižkovská romance (r. Zbyněk Brynych, 1958)

Literatura

BABKA Lukáš, (ed.), VEBER Václav (ed.). *Za svobodu a demokracii III: Třetí (protikomunistický) odboj*. 1. vyd. Hradec Králové : EVROPSKÉ HNUTÍ v České republice, Univerzita Hradec Králové, Ústav filosofie a společenských věd v nakladatelství Miloš Vognar – M&V, 2002. 401 s. ISBN 80-903024-6-7.

BARTOŠEK, Karel. *Český vězeň: Svědectví politických vězeňkyň a vězňů let padesátých, šedesátých a sedmdesátých*. 1. vyd. Praha, Litomyšl : Paseka, 2001. 320 s. ISBN 80-7185-363-1.

BLAŽEK, Petr 2007. „Podkopávej ze všech sil dnešní režim!“ *Ilegální tiskoviny odbojové skupiny Za Pravdu (1949)* [online]. Ústav pro studium totalitních režimů [citováno 20.2. 2014] Dostupné z WWW: <<http://ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/0701-134-161.pdf>>.

KAPLAN, Karel. *Nebezpečná bezpečnost: Státní bezpečnost 1948 – 1956*. 1. vyd. Brno : Doplněk, 1999. 290 s. ISBN 80-7239-024-4.

KAPLAN, Karel. *Nekrvavá revoluce*. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 1993. 447 s. ISBN 80-204-0145-8.

KÁRNÍK, Zdeněk (ed.), KOPEČEK, Michal (ed.). *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu, Svazek II*. 1. vyd. Praha : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR a Dokořán, 2004. 364 s. ISBN 80-86569-77-2.

KNAPÍK, Jiří. *Únor a kultura: Sovětizace české kultury 1948 – 1950*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Libri, 2004. 360 s. ISBN 80-7277-212-0.

KNAPÍK, Jiří. *V zajetí moci: Kulturní politika, její systém a aktéři 1948 – 1956*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Libri, 2006. 400 s. ISBN 80-7277-316-X.

KOČIAN, Jiří (ed.), PERNES, Jiří (ed.), TŮMA, Oldřich (ed.) a kol. *České průšvihy aneb Prohry, krize, skandály a aféry českých dějin let 1848 – 1989*. 1. vyd. Brno : Nakladatelství Barrister & Principal, 2004. 367 s. ISBN 80-86598-87-X.

Kolektiv autorů. *Český hraný film II (1930 – 1945)*. 1. vyd. Praha : Národní filmový archiv, 1998. 504 s. ISBN 80-7004-090-4.

Kolektiv autorů. *Český hraný film III (1945 – 1960)*. 1. vyd. Praha : Národní filmový archiv, 2001. 482 s. ISBN 80-7004-102-1.

LUKEŠ, Jan. *Diagnózy času: Český a československý poválečný film*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Slovart, s.r.o, 2013. 480 s. ISBN 978-80-7391-712-8.

LUKEŠ, Jan. *Hry doopravdy – rozhovor se spisovatelem Karlem Peckou*. 1. vyd. Praha – Litomyšl : Paseka, 1998. 335 s. ISBN 80-7185-197-3.

LUKEŠ, Jan. Věčný začátečník Vladimír Valenta, díl II. *Divadelní noviny* 13, 2004, č. 17. ISSN 1210-471X.

MAŠKOVÁ, T. *Portréty usmrcených – Cettl, Miloš (2.8. 1903 – 23.1. 1951) alias Oskar Bergman* [online]. Ústav pro studium totalitních režimů [citováno 20.2. 2014] Dostupné z WWW: <<http://ustrcr.cz/cs/milos-cettl>>.

OPLT, Miroslav. Smutek z veselohry. *Československá demokracie* 3, 1947, č. 239.

TOMEK, P. *Vězeňství - věznice Praha – Bartolomějská ulice*. [online] Totalita.cz [citováno 20.2. 2014]. Dostupné z WWW: <http://totalita.cz/vez/vez_vez_pha_barolom.php>.

VACULÍK, Jaroslav, ČAPKA, František. *Úvod do studia dějepisu a historický proseminář*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2011. 104 s. ISBN 978-80-210-3393-1.

Název práce: Role filmového režiséra Františka Sádka v ilegální skupině „Za pravdu“

Title: The activity of a film director František Sádek in an illegal group „Za pravdu“

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zaměřuje na působení filmového režiséra Františka Sádka v ilegální organizaci „Za pravdu“. Zkoumá způsob a čas jeho zapojení do skupiny, kdy je kladen důraz na jím napsané články do stejnojmenného časopisu. Práce se dále zabývá komplikovanou situací ohledně zapojení Sádka spolupracovníka Vladimíra Valenty do celého případu. Základním zdrojem informací se staly odtajněné spisy z archivů StB a vzpomínky Karla Pecky a Vladimíra Valenty, kteří byli v celé kauze zainteresováni.

Klíčová slova: František Sádek, Karel Pecka, Vladimír Valenta, třetí odboj, StB

Abstract

The thesis focuses on the activities of a film director František Sádek in an illegal group called „Za pravdu“. It further investigates the time and method of his involvement with a profound look on the articles which he wrote for the magazine of the same name. Furthermore, the thesis explores the complicated situation around the involvement of Vladimír Valenta, Sádek's co-worker, in the whole incident. The most fundamental sources of information turned out to be the declassified records from the archives of StB and written memoirs of Karel Pecka and Vladimír Valenta who belong among people involved in the case.

Key Words: František Sádek, Karel Pecka, Vladimír Valenta, „The third resistance“, StB